

No. 32—VOL.—LIII

FRIDAY,
12TH AUGUST, 1955

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

Cassandra says: "It is the first time that the silver thread has been used as a lariat to corral all those who do not believe in the works of the ineffable Premier Johannes Strydom."

Silver Thread Among The Gold

WE have just been visited by a powerful and influential figure in South African affairs. His name is Dr. Donges. His job is that of Minister of the Interior. And he has been lecturing us on, of all subjects, Democracy.

One of his best comments which comes high up in the "You-can-say-that-again-brother" class was made to Mr. Robert McKenzie in a radio interview. Mr. McKenzie had put it to Dr. Donges that there was a danger of the one-party State in South Africa. Dr. Donges instantly denied it and made the following observation: "It seems to me to be one of the most impossible suggestions that we would act in a way which is anti-democratic when that democracy is in our very blood."

This from a member of a Government which in the most cynical manner has packed the Senate in order to force home any measures that Mr. Strydom and his Afrikaner backwoodsmen may deem necessary for their ugly regime.

This from a source that is going to deprive voters of their rights, that attacks the judiciary in the most flagrant and threatening way, that is destroying education in order to keep up the supply of ignorant cheap labour, and is attacking the Church.

Dr. Donges, in a magnificently ludicrous phrase, went on to describe how the democratic tradition in his country was "like a silver thread through the history of the Afrikaner."

Well this is the first time silver thread has been used to truss and bind a vast section of the electorate who in the future will have absolutely no say in the affairs of their country.

It is the first time that the silver thread has been used as a lariat to corral all those who do not believe in the works of the ineffable Premier Johannes Strydom.

Let me give you an example of the silver thread at work. It is something of which I have first-hand knowledge.

On the outskirts of Johannesburg there is a hellish slum-heap that bears the name of Alexandra Township. In this filthy place of shacks there live between seventy and eighty thousand Africans in conditions of squalor that, in my view, remain unsurpassed for degradation anywhere in the British Empire.

In the midst of this physical and moral quagmire at a place called ENTOKOZWENI there has for some years been set up a welfare centre run by a Miss Helen Navid. I went to this place:

There in this desperate hole with the aid of the Reverend Trevor Huddleston, she had organised a place where children were fed, taught, and cared for.

I saw the kids in the nursery. I saw 'em weighed, washed and

playing with all the glee that is common to kids the world over.

Miss Navid ran the centre superbly well. What sort of a person is she—or should I say was she?

She was born and educated in Port Elizabeth. She took the degree of B.A. (Social Science) and later M.A. (Social Science) at Cape Town University. Miss Navid then became head of the Research Bureau of the Johannesburg Municipal Social Welfare Department.

She organised the ENTOKOZWENI community into a wonderful island of hope in one of Mr. Strydom's most evil cesspits. I saw her at work. I watched the splendid job she did.

A week or so ago this brave and dedicated girl was visited by the Criminal Investigation Department of the South African Police. They served upon Miss Navid a Banishment Order—one of the more widely used weapons in the armoury of Dr. Donges' Silver Thread democracy. This Order was made under the "Suppression of Communism Act."

Miss Navid is about as much a communist as I am—which is a massive minus quantity.

She must leave all committees on which she was serving. She must attend no public meeting for five years, and under Dr. Donges' gritty civilisation a public meeting may be a gathering of three or four people—shades of Adolf Hitler in 1937 with his Brown-shirt louts!

She has no job and in the words of her many friends she is "Buried alive."

It is more than a pity that the Archbishop of Canterbury who recently came back from South Africa loaded with platitudes and muddled tripe about Princess Margaret did not have something brave to say about Miss Navid. Father Huddleston and the Bishop of Johannesburg are fighting the toughest Christian battle in the Empire.

The only thing which holds Mr. Strydom's South Africa now bawling for total independence are the threads of gold that link Johannesburg with the City of London. The silver threads of Dr. Donges' democracy are about as durable as those woven by Dr. Goebbels.

We have given to other parts of the Commonwealth the keys of freedom and the results have been wholly good. But how in all constancy we can keep these Afrikaners within the Commonwealth and still ascribe to the ideals of a fair deal to the common man, whether black or white, is beyond me.

—Cassandra.

By courtesy of 'Daily Mirror,' July 6, 1955.

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart
 The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent,
 tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example;
 to your father, deference; to your mother, conduct that will make
 her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to
 your loved ones ?

**Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY,
 the best of all Gifts.**

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance

Company Limited

Principal Controlling Officers:
 Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
 DURBAN, NATAL.

**NEW NYLON
 SAREE MATERIALS**

JUST ARRIVED

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd	Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	CHILDREN'S SCHOOL WEAR Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	
Coloured Georgettes 45" 3/11 yd.	
BLOUSES Printed Georgette and Bemberg Slippers. Huge range now at clearing Prices.	CHAMPALS! Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja due 28th August. Sailing 3rd September

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow
 Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
 nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
 private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without	food	£83-10-0
Second "	"	"	"	55-0-0
Third Class	Bunk			28-10-0
Muslim Special Food	£11-10-0	Ordinary Food	£4-17-6	
Hindu Special Food	£10-3-0	Ordinary Food	£4-5-6	

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by com-
 munication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 12TH AUGUST, 1955

15th Of August

AUGUST 15 is a significant day in the history of India. It was on that day in 1947 that India after a hundred and fifty years was able to throw off her foreign yoke and regain her independence after a bitter struggle for fifty years. Many countries have fought for freedom and independence! But there was bloodshed on both the sides before the desired goal was reached and yet it is doubtful if it was reached. No one can say that the last two great world wars have yet ended and with all the lofty ideals for which they were professed to have been waged.

In fact the world is on the brink of a third war, the very thought of the results of which makes one shudder. Yet India was able to bend the mightiest empire in the world by the power of non-violence. What would have happened had she resorted to violence and tried to fight the enemy with his own weapon? She would have suffered the fate the Mau Mau are suffering in Kenya. Today there is no enmity between Britain and India. They are the best of friends. Independent India is a danger to no one on earth. She is the best friend of every country and can be the best friend of whoever seeks her friendship. She has proved it by her deeds.

She commands the confidence of practically the whole world as has been evidenced from the great reception her representa-

tive, Jawaharlal Nehru, the Prime Minister, has received wherever he has gone, even from the home of Communism, though the relations between the Government of India and the Communists have been none too good.

Exceptions

The exceptions are Pakistan, Portuguese Government and the South African Government. The quarrel between India and Pakistan is a domestic quarrel which must and will end. It would end much sooner if there would be no instigation from outside powers with their own axes to grind. India and Pakistan are inherently one. Pakistan is a limb of India that has unfortunately been severed. We only pray that the day may dawn when Pakistan will regain her consciousness and begin to realise that her salvation and that of India lies not in remaining separate but in rejoining and standing as one whole working for the common good of the world.

The Portuguese Government has taken up a very unreasonable attitude. Its obstinacy in not yielding to the very reasonable claims of India will not be to her advantage. It must part with the land which belongs to India as others have done. Whether it will do so with grace and remain on friendliest terms with India or it will do so with disgrace is for itself to decide. We can only pray that it may be guided in the right path.

Toughest Job

The toughest job is to deal with South Africa. The question is of just treatment to be meted out to three hundred thousand people of Indian origin, a mere drop in the ocean of a population of twelve million in this vast subcontinent, where there is more than enough room for all to live in happiness and contentment. There is no fear of that population increasing by an influx from outside since the doors for new Indian immigrants have been closed since 1914. South Africa apparently believes in "might is right" while India has implicit faith in "right is might." Hence Right shall and must ultimately prevail. There are gratifying proofs that South Africa is no longer in the good books of the outside world. Not even her closest neighbour, the Central African Federation, is prepared to endorse her policy of racial discrimination. It is also gratifying to learn of the strongly worded resolutions condemning that policy that are to come before the British Labour Party Conference to be held in October. If South Africa too refuses to learn the lesson in the right way she will have to do so, to her discredit, the hard way.

At Home

This is in so far as India's relations outside India are concerned. Her achievements within her own borders during the eight years of her independence have been the envy of the world. She has made enormous strides in industry, agriculture, irrigation and education and she has made vast progress in the social and economic fields. In this connection the name of Vinoba Bhave stands uppermost. That little man—little in physique but a

giant in spirit has brought about an economic revolution in India unprecedented in history by getting the wealthy landowners to part with millions of acres of land and to distribute it freely to the landless. That is swaraj of Mahatma Gandhi's dream. Two men stand out in India of today—Jawaharlal Nehru in the political field and Vinoba Bhave in the social and economic field. Vinoba Bhave is not only engaged in the work of land and wealth distribution but his daily sermons to the millions of people of India elevate the masses both educationally and spiritually.

We Indians in South Africa on the great and memorable day of August 15, will pay our homage to these two great men, not forgetting Mahatma Gandhi, who was the guiding spirit during his lifetime and is still the guiding spirit in India. May we never forget him. May we deserve his guidance and may the world be guided by him, is our fervent prayer, for in that alone lies the way to real and lasting peace the world is yearning for.

The Right Of Free Discussion

Freedom of opinion, of speech, and of the Press is our most valuable privilege, the very soul of republican institutions, the safeguard of all other rights.....Nothing awakes and improves men so much as free communication of thoughts and feelings. Nothing can give to public sentiment the correctness which is essential to the prosperity of a commonwealth but the free circulation of truth from the lips and pens of the wise and good.

If such men abandon the right of free discussion; if awed by threats, they suppress their convictions, if rulers succeed in silencing every voice but that which approves them; if nothing reaches the people but what would lend support to men in power—farewell to liberty. The form of a free government may remain; but the life, the soul, the substance is fled.

—William Ellery Channing.

NOTES AND NEWS

Mr. Louw's Idea About

Liberalism

With the exception of a few conservative-minded United Party members, the majority of the Opposition were liberal, the Minister of Finance and External Affairs, Mr. E. H. Louw, said when he addressed a National Party meeting in Beaufort West, Cape, last week.

The Minister is reported by Sapa to have said the United Party's attitude towards the Departure from the Union Regulation Act provided evidence of the party's liberalistic trend. "And that applies not only to the Fourie-Friedman group."

The Act had been described as totalitarian and Fascist. But even the liberal sections of the United Party would agree that the United States was a democratic country and there much stronger action had been taken in the matter of refusing passports, than in South Africa.

He had made inquiries while he was in London recently and had been informed that passports in Britain were often refused in the public interest.

"The United Party is fast becoming a liberalistic party. Further evidence of the trend is its strong opposition to the Government's anti-Communist measures and its opposition to increased powers for the police to enable them to deal with subversive action," he said.

We have yet to know that either the United States or the British Government has refused passports indiscriminately as is being done by the Union Government. Both the countries mentioned have been dealing severely with Communists but they do not dub all who are inclined to oppose the policy of their Government as Communists as is being done in the Union. It will not be a wonder if the Union Government declares all those who are opposing the Senate Act as "liberal" and therefore undesirable and unworthy of being given passports to travel abroad. That is not being done in the United States or in Britain. Why not copy the good things they do if at all Mr. Louw is inspired to copy them?

C.A.F. Prime Minister

On S.A.

Lord Malvern, the Prime Minister of the Central African Federation, said in Parliament last week that there was a fundamental difference of outlook between the Federal Government and that of South Africa on Native policy.

He said: "Their Government believes that it is divinely inspired by God to lead its people into a Republican promised land where White supremacy will be permanent. This Government is inspired by 2,000 years of history, and believes we should find a solution to our problems on a British pattern and founded on racial co-operation."

Lord Malvern suggested that the two countries should "agree to disagree" on this matter and get on with the things we can agree on."

The Prime Minister said he agreed with Mr. Young that it was most important that the people in the sub-continent of Southern Africa should, as far as possible, think along the same lines, but the fact remained that it was becoming somewhat difficult.

"In spite of that we are on the most excellent terms with our neighbours."—Sapa.

Addressing the Chamber of Commerce and Industry in Kidwe Lord Malvern is reported by Sapa to have said, politically the Central African Federation and the Union of South Africa were drawing further and further apart. "...We are pursuing policies which are very different and which are leading us in entirely opposite directions. This process appears almost certain to continue. The Union does not like our policies and we do not think theirs are suitable for us."

Indivisibility Of Human Rights

The 'Sun', commenting editorially recently on the Senate Bill protests, said: "The Senate Bill has evoked an outcry throughout the length and breadth of the country..... There was, however, only a limited amount of excitement and burning public indignation when the many Apartheid Bills were introduced and passed. Protests came from the non-Europeans who were directly affected and a small section of benevolent and enlightened Europeans, but Europeans generally calmly sat by while the non-European was getting a raw deal. It became only too obvious that the European generally was not concerned one iota with what happened to the non-European..... The Nationalist threat is a threat to the freedom of all South Africans."

In a later issue, the same paper, calling for non-European unity, says: "We must close our ranks and take our place beside

the vast majority of English- and Afrikaans-speaking Europeans who are rightly protesting against and resisting this new threat to entrenched rights and democratic institutions (the Senate Bill).....

"We must look forward and try to get into step with each other and with those Whites who today find that the threat to their own rights is also very real. No unlawful steps are advocated; nor the commission of anything unconstitutional, but, in a sober manner, our united voice must be raised in protest. Our cause is just and we must win, and, until we do, there can be no political peace or real progress in this unfortunate country where racialism holds sway."

Capetown Archbishop On Senate Bill Protest

The Archbishop of Cape Town, at a meeting in the City Hall said: "Those who oppose the (Senate) Bill don't say much about the Coloured people. They speak of the loss of representation for the European minorities. Of course, it is important that the different European groups should keep faith with each other. It is still more important that faith should be kept with the non-Europeans." The Archbishop said also: "There can be no union of hearts, no real peace or mutual confidence, when legislation is based on fear, which is the curse of South Africa..... Whatever party is in power, the Church must try to follow its vocation to be the conscience of the nation."

Mr. Nehru's Warning To Indians In Africa

Mr. Nehru, the Indian Prime Minister, said on Saturday, August 6, that Indians in Africa could expect no help from India if they indulged in exploiting Africans. He added: "We want them to live there only so long as they have the goodwill of the people of the country. If they cease to have this goodwill, the sooner they come back the better." The Prime Minister was making an inaugural speech after opening, at Delhi University, Asia's first Department of African Studies. The Department, which will provide a two-year course in African culture, music, politics and language courses in Swahili and Hausa, is headed by Mr. Peter Wright, formerly an education officer in Kenya.—Sapa-Reuter.

Thanks

Mrs. Manilal Gandhi, who is at present touring the Cape Province to collect funds for Kasturba Gandhi Memorial School at

Phoenix, wishes to express her grateful thanks to the various friends and institutions both in East London and Port Elizabeth and other places for their very kind hospitality and help.

Gift For University Of Natal

A gift of £20,000 was made to the University of Natal on August 4 by the M. L. Sultan Charitable and Educational Trust. This donation was promised by the late Hajee M. L. Sultan.

The deed of donation was signed by Mr. Mahomed Ebrahim Sultan, chairman of the M. L. Sultan Charitable and Educational Trust, and Dr. G. G. Campbell, chairman of the Council of the University of Natal.

This gift is subject to (a) that it be used for no other purpose than that of the erection of a suitable building upon land owned by the University in Durban, and be used in connection with the activities of the University for the benefit of the Indian community of Natal.

(b) That the public or any corporate bodies contribute at least £5,000.

(c) That the Government makes to the University the normal grant or subsidy on £ for £ basis towards the cost of the erection of this building. The building is to be described as "M. L. Sultan Building—University of Natal."

Mr. M. E. Sultan states: "I have great pleasure in announcing that the grant of £20,000, promised by my late father to the University of Natal, has now been made. It is my fervent hope and prayer that the building when completed will be another milestone in the educational advancement of the Indian people."

The present Trustees are Messrs. M. E. Sultan (chairman), A. R. Sultan (treasurer), M. A. Desai, M. A. Kader, H. H. Dhupelia, V. Lawrence and E. A. Seedat (secretary).

Cuticura
SOAP

The medicinal and toilet properties in Cuticura Soap not only cleanse the skin thoroughly, but help it to retain its beauty and its natural moisture, so easily "dried out" in hot climates.

For Flawless
COMPLEXIONS

AN APPEAL TO THE PEOPLE OF SOUTH AFRICA

By Dr. (Mrs.) A. W. Hoernle

[This appeal was made by Dr. Hoernle while the Senate Bill was being discussed in Parliament. Though belated we feel it is worth recording:

I COME before you representing no political party. I have never belonged to a political party. I come before you as a South African woman and mother, whose family has long been established in this land.

I am an old woman born and bred in South Africa. South Africa has been the home of my family for well over a hundred years, and members of the family are scattered over the length and breadth of our homeland, South Africa. I claim that we are of the people, we are part of the folk, we have helped to bear the heat and burden of the day for over a century. And my family is only one of thousands of similar families in South Africa.

The men who are introducing this Senate Bill think that they can play about with our institutions and manipulate them to the will of their party. There is no reverence in them for our constitution.

They do not know, or have forgotten, that democratic institutions rest on foundations of mutual trust and understanding. They rest on the assurance that the minority will never be called upon by the majority to betray its innermost convictions and fundamental beliefs. Far less than should a minority government, which ours is, call upon the majority of citizens for such sacrifices.

When trust is gone what chance is there for unity among our people? Free institutions which we collectively sum up as democracy, in the political sense of the word, are workable only subject to assumptions, tacit or written, concerning the kind of community in which men are willing to live. There must be a substantial degree of likemindedness, of common outlook and convictions, of agreement, or at least acquiescence on fundamentals, a common mind, perhaps worked after long argument and struggle, if democracy is to function as a going concern. When this agreement breaks down there is lacking the necessary basis for any State, let alone a democratic to work peacefully and harmoniously.

We are told that our parliament must be sovereign, as the parlia-

ment of Great Britain is sovereign. It is forgotten that Great Britain has an unwritten constitution. That the British people, over a period of hundreds of years, have fought for and obtained their charter of rights, the liberties with which no parliament in Great Britain would ever think of tampering. It is only on the basis of such a degree of agreement that any democratic system can work. It never gives unlimited power to a political party.

Parliament is old and well tried in Great Britain. Our Union Parliament is only 45 years old this year. There had been no time in which to work out a system of common beliefs and traditions, indeed war between different sections of our people lay not far behind, when our Union was founded in 1910, and so it was that certain deeply felt convictions were entrenched in a written constitution. It was solemnly agreed that the parliamentary rights of the non-European peoples in the Cape Colony and the equal rights of the English language would never be tampered with unless there was the overwhelming evidence of a two-thirds majority of votes in favour of such a change in both houses of parliament sitting together in solemn debate. We were told on Sunday by one of the leading Afrikaans newspapers, only largely owned by the Prime Minister, that all that was intended by the Senate Bill was "a harmless alteration to a harmless body" (the Senate) "in order to achieve a limited objective"—the removal of the Coloured voter from the common voters' roll in the Cape Province!

What a confession! What a juggling with one of the fundamental units of our parliamentary system, in order to overcome the promised guarantee that the Coloured vote would not be tampered with unless there was an overwhelming demand for such change in the country. How can votes cast by members appointed by the government in power for the specific purpose of obtaining a two-third majority provide any evidence of such overwhelming demand?

Very great numbers of South Africans have had too many shocks in the last few years to believe that with this Senate Bill a harmless change to a harmless house for a limited purpose is intended! The High Court of Parliament Act, the Appellate Court Act, and now the Senate

Bill have shaken the confidence not only of the English-speaking South Africans too.

We have believed that we were living in a country in which democratic rights were secured at least to the white people of the country and to some of the non-Europeans in the Cape Province. Many of us still hope that the basis of our franchise will be broadened until we really can claim the title of a democracy, honouring the highest moral ideals of western civilisation.

Those ideals lead us to a dream of a world in which men of different races and traditions can, nonetheless, live in peace and co-operation with each other, side by side in the same political structure, each with pride in its own distinctive individuality, each with respect for the individuality of the others. Only so, we are convinced, can we save western civilisation in our land.

Certainly it is unthinkable that responsible South Africans who realise what guarantees are, what promises are, should barter one of the entrenched clauses of the constitution for the withdrawal of this pernicious Bill. It must be made quite clear that there is no question of a compromise.

In the original constitution the Coloured people and the Africans in the Cape Colony had the same voting rights as the European. Today these rights have been diminished.

White persons have a vote when they become 21 years of age. The Coloured man has to satisfy certain conditions of property owning or wages earned and a certain degree of education in order to obtain the vote. Surely if there is to be a drastic change in the voting powers of the Cape Coloured the least we can demand is that there should be an overwhelming expression of this demand from the electorate and not from a trumped-up majority, due to legislation making a

farce of the vote of the members of the Senate.

This legislation makes the Senate not a harmless body but a laughable body, which nonetheless is pregnant with harm and fills one with ominous foreboding.

How can an old woman like myself find any comfort in the last days of life, how can any mothers think happily of the future of their children when everything points out to one section of the Afrikaans population arrogating to itself overwhelming power to mould South Africa to its particular liking, irrespective of the ideals and wishes of the other sections of the Afrikaans and English-speaking peoples not to speak of the millions of non-Europeans.

It is perfectly legitimate for different groups to emphasise their distinctive individuality, to believe in their historic mission and value their own language and culture. It is perfectly legitimate that each group should honour its traditions with its memorable incidents and glorious deeds, its leaders and heroes, even its inevitable hatreds and antagonisms, its memories of wars and wrongs. It is *not* legitimate for one group to seek to entrench itself within a legal system which would deprive other groups of like respect and recognition.

We are not willing at this stage in our history to submit ourselves to a *baasskap*, a dominance which wishes to order the structure of our country solely in the interests of one group, and in a way that will lead to disaster for us all.

I should like to close by quoting Dr. Stals, a Nationalist Minister who in 1931 said: "There is no stronger bond for any nation than carrying out its moral obligation."

May justice prevail over empty legalism! For "the Sovereignty of Justice is greater than the Sovereignty of law."

SALT. SALT. SALT.

Immediate delivery and any quantity

Coarse No 1	12/6	per bag	200 lbs
Fine " 1	16/6	" " "	" "
" " 2	14/6	" " "	" "

Plus empty bag or 1/3 extra for bag. If bags sent to Komkans siding money will be refunded.

Terms: Cheque with order. F.O.R. Komkans Siding

MAHOMED ISMAIL & CO

P.O. Box 33, - Bloemhof, Transvaal.

BRITISH LABOUR PARTY CONFERENCE CALL TO EXPEL S.A. FROM COMMONWEALTH

THE annual conference of the British Labour Party will be asked to support a recommendation calling for the expulsion of the Union of South Africa from the Commonwealth if the Government continues with its policy of Apartheid.

The conference opens at Margate on October 10, and this recommendation is among four resolutions on South Africa appearing in the provisional list of resolutions to be submitted for discussion during the five day conference.

The Carlton (Nottinghamshire) Branch of the Party asks the conference to pass a resolution "objecting to the racial policy of the Government of the Union of South Africa, which is opposed to the British way of life."

The resolution then calls for the "expulsion of the Union of South Africa from the British Commonwealth of Nations if its Government persists in the policy of Apartheid."

The Paddington South Branch has submitted this resolution:

"This conference is of the opinion that the policy of Apartheid now being practised in the Union of South Africa is more than an expression of a colour prejudice. It is a dangerous and immoral doctrine which condemns certain races as unfit to assume the same responsibilities or enjoy the same democratic privileges as others and sets them apart as inferior human beings, restricting them to a life of servility:

MR. DE KLERK ON SCRIPTURAL AUTHORITY FOR APARTHEID

ONE of the reasons why Afrikaans-speaking South Africans had never found it difficult to apply the Apartheid policy as a solution to race problems was that Apartheid was "justified by Scripture," said the Minister of Labour and Public Works, Mr. Jan de Klerk, when he addressed a National Party "stryddag" at Congella Park, Durban, last week.

Mr. de Klerk called Afrikaans-speaking people to a greater realisation of the material and spiritual sacrifices which the implications of Apartheid would demand of them. He also exhorted English-speaking people to "awaken and help us to preserve that which should be just as dear to you as to us."

A course of fear and oppression, on the one hand, or

"Therefore, this conference believes that the time has now come for our movement to urge the British Government to express officially its strong disapproval of this policy on two grounds: (a) its incompatibility with the principles of the British Commonwealth of Nations, and (b) its violation of the declaration of human rights, subscribed to by a majority of States within the United Nations Organisation."

The Tiverton (Devon) Branch wants the conference to express the view that "the persecution of the non-White people of the Union of South Africa in terms of herenvolk racial policy is not a domestic South African issue, but a travesty of the United Nations Charter and a threat to international peace and good relations between States."

The Battersea North Branch wants the conference to "condemn the closing down of all free schools under the Bantu Education Act."

Its resolution says that it "regards such arbitrary action not only a farther retrograde step of coloured discrimination, but unworthy of any democracy. This action of a Government within the British Commonwealth is an act of vicious racial discrimination and is contrary to the spirit of that Commonwealth. Her Majesty's opposition is urged to call upon the British Government to raise this matter in the United Nations—Sapp-Reuter.

of opportunism and hesitancy on the other, would be equally fatal, he said.

"Apartheid has been, and still is, the tradition of our nation.

"Apartheid is right according to Scripture and to Biblical doctrine, and we apply it as Christians,

"It is a policy which ensures the advancement and not the oppression of the non-White, particularly when the principle of guardianship of the non-White is accepted."

Speaking in English, Mr. de Klerk said that English-speaking South Africans were wandering about in a maze like lost sheep.

"They practise the principles of Apartheid with its full consequences, yet they support their

Press when it propagates integration as the only remedy. They attack the policy of Apartheid, yet refuse to apply their own policy of integration in their churches, schools and social life.

"Both White races must realise that it is a necessity to escape from this snare of apparent uncertainty which is endangering White South Africa."

The English-speaking person deserved all the sympathy of the Afrikaner. With nonotous repetition the strings of racial discord were being strummed and hate and envy were being incited.

Behind the pious statements and actions of the United Party, for example when it held itself up as the defender of the Constitution, and when it undertook processions to the Union Buildings and held mourning parades, there was the modern liberal tendency which was a world phenomenon: Liberalism today

had as its object the destruction of all nationalism, and the creation of classless, raceless and traditionless individuals.

Mr. de Klerk said that if the White civilisation was to survive, the White man would have to remain "boss" in the field of labour. He called on Afrikaners to make a concerted effort to prevent young Afrikaner people from drifting into the terrain of unskilled labour.

Mr. Willie Maree, a member of the Native Affairs Commission and chairman of the Nasionale Party in Natal, said that in Natal the non-European, and particularly the Indian, was venturing more and more into a labour field which had previously been the domain of the European.

He said there was a need for legislation which would demarcate the labour field in which various races could operate, and which would enable the enforcement of Apartheid in trade unions—'Natal Mercury.'

LORD RUSSELL ON NUCLEAR WAR

LORD RUSSELL (Bertrand Russell, the eminent British philosopher), who recently launched an appeal signed by the late Professor Einstein against the use of nuclear weapons, called on scientists last week to "find ways of enlightening the unscientific world as to the effects to be expected in a nuclear war."

He was opening a three-day conference in London of scientists from all parts of the world, including Russia, to discuss the problems and perils facing mankind as the result of the discovery of nuclear energy.

Lord Russell moved the first resolution, which was in similar terms to that contained in his recent appeal, signed by eight leading scientists, calling on Governments to acknowledge that their purposes cannot be furthered by war.

"Since in any future world war nuclear weapons will certainly be employed, and since such weapons threaten the continued existence of civilised life, and possibly even mankind, we urge the immediate examination of the implications of recent scientific developments for humanity as a whole and the promotion of peaceful means for the settlement of all matters of international dispute."

Lord Russell said the purpose of congress was "to take the

first step in a movement which it is hoped, will go wider and deeper until it becomes a controlling factor for good in public opinion and the decisions of governments."

Lord Russell said scientists still had a duty of disseminating knowledge for which governments demand secrecy, but the more general kind of knowledge as to the effects to be expected from the use of modern weapons.

"And one thing that is new is that it is not enough to publish the fact in learned journals in technical language, but they must be made known as widely as possible, primarily to the statesmen who direct policy, but also to that large public to whose opinion statesmen must attend.

"It is clearly, therefore, the duty of men of science to find ways of enlightening the unscientific world as to the effects to be expected in a nuclear war."

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No. 213 Macosa House, Second Floor,
17 Commissioner Street,
Fairfieldtown,
Johannesburg. Phone 33-1654.

Book Review

"GOD'S KINGDOM IN MULTI-RACIAL SOUTH AFRICA"

F. J. van Wyk. Secretary Continuation Committee Inter-Racial Conference Of Church Leaders

DIAGNOSING the ills affecting the world and South Africa today, the Rt. Rev. C. W. Alderson, Bishop of Bloemfontein, mentions materialism and of it says that "it has always exhibited historically the same kind of phenomena, determination (generally unsuccessful in the end) of the wealthy and dominant classes to keep what they have at almost any cost, permanent and increasing desire and dissatisfaction amongst those who have not, and a special gulf between them that prevent them from meeting and understanding each other and coming to terms. These things are accentuated in our land by differences of race, language and colour."

Another ill, in his view, is that we come more to think of men in the mass, and not as individuals or personalities. With this goes the impersonality of the modern organization of society, and the Bishop adds: "It is a modern and most dangerous heresy that states as such are omniscient or omnicompetent, and have the right to rule the bodies and souls of men. Their function is to such sufficient order and peace in a society, that men are able to use their God-given abilities to the fullest degree possible to them ...."

Following the Bishop's paper is that of the Rev. C. B. Brink. Its title is "The Challenge to the Church To-day." Quoting from Matthew, "If any man will come after me, let him deny himself, and take up his cross and follow me," he goes on to say: "I have had to face the accusation that the policy advocated by my own church is nothing else than a measure of self preservation and therefore a denial of the cross of Christ. Let me therefore state that in my own church there is the conviction that the policy we advocate calls for the greatest measure of exertion and self-denial." Of the challenge to the Church to substantiate its claims, he says that "righteousness, love, likemindedness and all those things which are the fruit of the Spirit of God in the life of regenerate man" must become visible in the life of the Church—it must demonstrate these things to the world.

Concluding papers are those by the Rev. W. H. du Plessis and the Rev. J. Paterson Whyte, and both put forward practical suggestions. The Rev. W. H. du Plessis points out that the idea of

many Europeans that they cannot confer round one table with non-Europeans must be abandoned, and he advocates the opening of "doors of our churches to the leaders of other Protestant churches, Europeans, as well as non-Europeans, so that they may address certain gatherings and supply information about particular problems and points of view. He also advocates the repetition of such a conference of European and non-European church leaders. The Rev. J. Paterson Whyte deplores the fact that "we live so very much apart, within the same city or town or dorp." He points out that "the barrier of language is one of the great hindrances to a more intimate fellowship" and calls on the English-speaking specially to master Afrikaans. He also recommends the reading of two daily papers, one in English, the other in Afrikaans.

What I have quoted here are only a few quotable portions of four papers out of a total of sixteen papers and addresses. Perhaps I may close with Resolution No. 7, also quotable: "The Conference calls on all Christian persons to regard and treat every human being with the honour and respect to which we are committed as Christians, and to use every available opportunity to come into real Christian fellowship with one another."

"God's Kingdom in Multi-Racial South Africa," 141 pages in length, costs 5/- in a soft cover, and 8/- in a hard cover. Copies are obtainable from the Secretary, P.O. Box 97, Johannesburg. Postage on the soft covered edition is 3d., and on the hard-covered 5d.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Mahatma Gandhi of Phoenix, Settlement, Phoenix, Natal.

SAGESEED NURSERY: Our 1955 catalogue now available, listing roses, fruit trees, shrubs, lawn grass and all nursery items. Write for free copy to Sage seeds, P.O. Box 8164, Johannesburg.

Someone Important may look at your shoes to-day

KEEP A SHINE ON YOUR SHOES EVERY DAY WITH THE BEST POLISH-NUGGET

NUGGET'S SPECIAL WAXES PRESERVE THE LEATHER

Latest Film Sets And Loose Film Instrumentals Available

		s.	d.
Lunka-Daban	5 Records	88	9
Nag-Panchmi	8 "	23	3
Arpuar	4 "	31	0
Taxi Driver	4 "	31	0
Dabul	5 "	38	9
Diwana	1 "	7	9
C. H. Atluma	1 "	7	9
Dost Instrumentals	1 "	-7	9
Boat Polish	1 "	31	0
Jaal	1 "	7	9
Daag	1 "	7	9
Mangalfera Talio ane tale Song		7	9

Include 2/6 Postage and Packing charges extra.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON
AND BOOKSELLERS
(Corner Grey & Lorne Streets)
286 Grey Street,
Phone: 26070.
DURBAN:

TEXT OF PRIME MINISTER'S STATEMENT ON GOA

FOLLOWING is the text of the Indian Prime Minister's statement on Goa in Lok Sabha (Lower House of Parliament) on July 25:—

On May 4 last, in a statement in Lok Sabha, I expressed our concern at some recent developments in Goa which indicated a deepening of the crisis there. During the past two months there have been further grave developments which have caused anxiety and aroused intense feeling throughout India as well as in Goa.

The struggle of Goans for freedom and for integration with the Union of India is not a new development. It dates back a considerable time. More particularly in 1946 the prospect of India becoming independent soon naturally brought hope to Goans and they made an attempt to free themselves. This attempt failed. Ever since then there has been a continuing agitation in Goa, and many Goan patriots have suffered because of this. Eminent citizens have been sentenced to long terms of imprisonment or deported. Even expression of opinion in favour of integration with India or a verbal protest has led to imprisonment, loss of civil liberties, and sometimes to deportation. There is a complete absence of civil liberties in Goa and normal methods of constitutional agitation are forbidden and repressed. Nevertheless, the movement of Goan freedom from Portuguese rule has continued. The Portuguese Government has often stated that there is no political movement inside Goa. This is a manifestly wrong statement.

Greater Repression

About a year ago the agitation in Goa became more vigorous and demonstrative. This led to greater repression by the Portuguese authorities. A new turn was given to the movement then by Goans, within Goa as well as outside, performing some form of Satyagraha. This was largely confined to Goans, though occasionally non-Goans also participated.

This Government was anxious that this problem should be settled peacefully and, if possible, by negotiations with the Portuguese Government. This was the policy the Government had adopted both in regard to the French settlements and Portuguese settlements in India.

The policy met with success in regard to the French settlements and an agreement was arrived at with the French Government. In regard to Goa, however, the Portuguese Government have consistently refused to have negotiations or even discuss this matter. On some occasions the Government of India's Notes addressed to the Portuguese Government have not been accepted by them. Nevertheless, it was the firm policy of the Government to pursue peaceful methods only.

Careful Thought

When Satyagraha started within Goa as well as outside, the Government had to give careful thought to this new development. In regard to Satyagraha inside Goa, the Government of India naturally had no concern. Regarding entry of Satyagrahis into Portuguese territories, the Government of India's attitude has been to discourage non-Goans from participating in Satyagraha. They also do not look with favour on any mass entry of Satyagrahis. In August 1954, a serious situation has arisen, but any crisis was avoided because of this policy of the Government and co-operation that the people generally gave to it.

Satyagraha, however, has continued ever since then from time to time. On May 18 a group of peaceful Satyagrahis under the leadership of Mr. Goray entered Goa. The Portuguese authorities opened fire on these peaceful men, injuring four of them and later severely beating and manhandling them. Mr. Goray and the injured Satyagrahis were kept in police custody, while others were pushed out into Indian territory.

Since May 8, 12 more groups of peaceful Satyagrahis have entered the territory of Goa. These Satyagrahis have been treated with considerable brutality. They have been assaulted and beaten till some of them have lost consciousness. It is reported that some of these persons were trampled upon after they had fallen down.

Serious Injuries

One of the injured Satyagrahis, Amir Chand Gupta, was put back into Indian territory in an unconscious state and succumbed to his injuries. Many others were admitted into hospital suffering from compound fractures and other serious injuries. Another group of Satyagrahis led by Jaganath

Rao Joshi on June 25 was also fired upon, resulting in injuries to two Satyagrahis. It is reported that another person, Napari, a Goan who was not a Satyagrahi, also met his death because of the severe beating he had received.

Since May last about 800 Satyagrahis have entered Goa in different groups and at different times. Of these, nine have been detained and others have been thrust back into Indian territory, often after a beating. Among those detained are Mr. N. C. Goray, Mr. S. P. Limaye and a member of the House, Mr. Triden Kumar Chaudhuri.

Some of those in custody have been brought for trial before a local military tribunal. Up till now, so far as our information goes, 122 Goans, most of whom are resident in Goa itself, have been sentenced to terms of rigorous imprisonment ranging from one to 28 years. They have been denied status of political prisoners and are being treated as common criminals. Thirteen Indians have also been sentenced to terms of imprisonment of eight to nine years.

Untrue Allegation

According to our information, Satyagraha conducted chiefly by Goans as well as some Indians has been completely peaceful. But some violent acts have been reported as having occurred inside Goa. The Portuguese authorities have stated that these violent activities have been carried out by Indians and by armed personnel from India. This is completely untrue. Satyagrahis have no connection with this and no armed personnel of India has crossed the border. These petty acts of violence are apparently done by some odd individuals within Goa itself as a result of desperation following the repressive policy of the Portuguese Government.

The Portuguese have repeatedly stated firstly that there is no movement inside Goa, and secondly that such as there is, is not indigenous and is organised and initiated in India. While it is true that in recent months some Indians have participated in Satyagraha, the movement has been essentially a Goa movement. This is borne out by the fact that in the course of last year about 2,500 Goans have been arrested and subjected to great physical and mental suffering. Even now about 450 Goans are still in custody.

The Portuguese Government in their propaganda in Goa and

abroad, have laid repeated stress on the religious and cultural aspect of the problem. Their claim is that Goa is a part of Portugal—a claim which is manifestly absurd. According to Portuguese official statistics published in 1951, out of a total population of 638,000 in Portuguese enclaves, all but 1,438 persons are of purely Indian origin. These are hardly distinguishable in language, customs and manners from their brethren across the border; 67 per cent. of the population profess Hindu faith and about 37 per cent. are Christian Catholics. There are also some Muslims. Only a small percentage of the total population can read and write Portuguese, while the common languages are Marathi, Konkani and Gujarati.

No religious or cultural question arises in Goa. It is well-known that there are many millions of Christians who are nationals of India, most of them being Catholics. It has also been repeatedly stated by the Government that religion, customs and languages of the people of Goa will be respected and protected.

Legations

The government of India had opened a legation in Lisbon in the hope that it might help in bringing about direct negotiations with the Portuguese Government over the question of Goa. But on the continued refusal of the Portuguese Government to discuss this question, it had ceased to be of practical utility. The Government, therefore, withdrew their representative from Lisbon in July 1953 and closed their legation there. Even so, the Government of India hoped that it might be possible to achieve a negotiated settlement by peaceful means, and they took no steps for closure of the Portuguese Legation in Delhi, which has continued to function here. A proposal was made last year for representatives of the two Governments to meet together without any prior commitments. Even this was rejected by the Portuguese Government. In view of this, as well as because of recent developments, the Government of India have come to the conclusion that continued functioning of the Portuguese Legation in Delhi in the existing circumstances serves no useful purpose. They have accordingly decided to ask for the closure of this Legation. A Note to this effect was personally given on July 25 by the Foreign Secretary to the Portuguese Charge d'Affaires. The closure of the Legation will take effect from August 8, 1955.

News In Brief

Mr. B. K. Thorat, one of a batch of unarmed Indian volunteers who entered Goa on August 3 morning, was shot dead at Patra Devi, near the border, according to the Press Trust of India. The Portuguese police fired within five minutes of this twelfth group of Indian volunteers crossing into Goa. Three others, including the leader Mr. Mahitoshi Nandi, received bullet wounds. Their condition is reported to be serious.

The Library and Reading Room of the Information Service of India, Dacca, was inaugurated by the East Bengal Chief Minister Mr. Abu Husain Sarkar on August 2.

The Soviet Government has published an album to commemorate Prime Minister Mr. Nehru's recent visit to the Soviet Union.

The New Zealand Cricket Team, which is to tour India and Pakistan, has been announced. The team will be led by H. B. Cave.

India's Planning Commission is now considering the draft proposals for the second Five Year Plan, prepared by the different States.

Utmost Patience

As will be evident, the Government of India have exercised the utmost patience and restraint in dealing with the situation in Goa, in spite of the strong and natural feelings of the people of India in Goa. In accordance with their general policy, they will continue to seek a peaceful settlement and will welcome negotiations with the Portuguese Government. No one who knows anything about the past history of Goa and India, the geographical and cultural affinities and the wishes of the people of Goa and India can doubt that Goa is an integral part of India and must inevitably become a part of the Indian Union while preserving its cultural and other interests in accordance with the wishes of the people there. The Government of India hope that, in spite of all that has happened, the Portuguese Government will reconsider their proposal for a negotiated settlement. The Government of India are firmly convinced that only peaceful methods should be followed and they do not approve of any action which would encourage a resort to violence.

Press Comments On Goa Issue

The nation will fully endorse the Government of India's conclusion that existence of the Portuguese Legation in New Delhi "serves no purpose," and welcomes the Prime Minister's announcement that the Portuguese Government has been asked to close it by August 8. Existence of the Legation only fostered the illusion of normal relations between the two countries when, in effect, Portugal's persistent refusal to negotiate on the winding up of its colonial pockets in India had long ago destroyed the basis for such relations. Closure of the Legation, together with suspension of through railway service with Goa, should bring home to the Portuguese authorities the seriousness of the situation which they have created. The Portuguese Government continues to misconstrue India's will to peace as a sign of weakness.

This country is reluctant to resort to police action which can cut short the Goan people's sufferings because it is committed to a peaceful settlement. It is hesitant to enforce total economic sanctions because these will intensify the people's sufferings. This constitutes a dilemma which Indian policy must solve. It may be true that the main effort for their

liberation must come from the people of Goa itself, but neither the Government nor Congress has yet explained how the terrorised Goan people, struggling under the heavy odds they do, can forge effective sanctions against so unscrupulous an occupation Power as Portugal. New concern in the

country over Goa should be a stimulus to the Government to find effective means within the context of its peaceful policy to liberate the Portuguese pockets. To Portugal it should be a warning that the patience of the Indian people is almost at an end.

(Times Of India, July 26).

Things In General

Devaluation Of Pakistan Rupee

The Reserve Bank of India in a notification on August 2 said that consequent on the devaluation of the Pakistan rupee, the rates at which the offices of the Reserve Bank of India buy and sell the Pakistan rupee to the authorised dealers have been revised. The new rates are: Buying ready Pakistan rupee 100 and pies six for India rupees 100; selling ready Pakistan rupees 99-15-6 for India rupees 100; buying forward Pakistan rupees 100-1-0 for India rupees 100; selling forward Pakistan rupees 99-15-9 for India rupees 100.

What Is Happening In Goa

Press Trust of India reports that in Goa the Portuguese authorities are putting up the retired Government officials as candidates for the coming elections as leading citizens have refused to co-operate with the Portuguese's new Statute, which came into force on August 1. Posters were seen in several places in Goa rejecting these proposals for autonomy. Several people were reported to have arrested for shouting slogans.

Jute Export Duty

The Government of India have decided to exempt with effect from August 2, 1955, all types of jute manufactures from export duty, leviable thereon.

Peaceful Uses Of Atomic Energy

Dr. H. J. Bhabha, Secretary to the Atomic Energy Department of the Government of India, left for Zurich by air. He will preside over the conference on peaceful uses of Atomic Energy, to be held in Geneva later this month.

India's Parliament Round Up

The following information was given during question time in India's Parliament on August 2:

India produced 56,912 radio sets in 1953-54 and 57,071 set in 1954-55. During the same period one radio manufacturing factory has been established in Calcutta.

The Sindri Fertilizer Factory produced 154,121 tons of ammonium sulphate between January to June 1955.

India imported over 2,708 million rupees worth of tinned milk during 1954-55. The import of tinned butter has been discontinued as this item is now produced in India. No import of tinned cheese was made during 1954-55.

India realised from the sale of tea to the foreign countries rupees 898,104,000 in 1952, 1,030,988,000 in 1953 and rupees 1,312,856,000 in 1954.

Kohinoor Store

11 Kort Street,

Box 3379,

JOHANNESBURG.

All kinds of Indian and English Groceries at reasonable price.

Goods will be sent C.O.D. or customers are requested to send their remittance with their order.

BOOKS FOR SALE

Ramsnama—M. K. Gandbi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandbi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandbi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandbi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi	8	6
—M. S. Patel	1	0
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling	5	6
—M. K. Gandbi		
To the Students—M. K. Gandbi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandbi	1	0
The Gospel of Selfless Action or		
The Gita According to Gandhiji		
(Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary)		
—Mahadev Desai	8	6

Obtainable From :

**Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.**

*News the other papers
don't print
is to be found each week
in*

PEACE NEWS

World news—events in Africa, Asia, America, Europe—news of constructive peacemaking; race relations; progress towards a non-violent society.

Obtainable by air-mail each week from Britain at 50s. 6d. per year; sea-mail 21s.; 4 weeks trial subscription (sea-mail) 2s. 6d.

South African representative:

ELLA B. ELDER

Brownlee Street, Stutterheim, Cape.

London office:

3 BLACKSTOCK ROAD, N. 4

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER		
—C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA		
—C. Rajagopalachari	5	6
INDIAN CHRISTIANS		
—G. A. Natezan	7	6
INTERNATIONAL SHORT STORIES		
—The best from 23 countries	17	6

Obtainable from:

**INDIAN OPINION,
P. Bag, Durban, Natal.**

BOOKS FOR SALE

Diet and Diet Reform—Gandhiji	6	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Public Finance and Our Poverty Gandhiji	3	0
Hindu Dharma—Gandhiji	8	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol. I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

**C/O INDIAN OPINION,
P. Bag, Durban, Natal.**

COMMUNAL UNITY

By Gandhiji

An up-to-date collection of Gandhiji's writings on Unity between Hindus, Muslims Sikhs and others. While defining Unity Gandhiji says:

"Hindu-Muslim Unity means not unity between Hindus and Muslims only but between all those who believe in India to be their home, no matter to what faith they belong."

Foreword by Babu Rajendraprasad.

Price: 25s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Seven Months With Mahatma Gandhi.

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard D. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: "I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with.....The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 12s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE —S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II.—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag, Durban, Natal.

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday,

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union £1 10s. 6d. Annually

" " " 15s. 6d. Half-yearly

Outside the Union £1 15s. Annually

" " " 17s. 6d. Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends to do likewise.

Apply to—

*Manager,
Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.*

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0	EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6	SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0	WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyam	2	6
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0	GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0	THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6	CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	3	0
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0	TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6	REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswami	8	6			
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswami	7	6			
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0			

Obtainable from:

**'Indian Opinion,'
P. Bag, Durban, Natal.**

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

FOR ...

RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT ...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS

AND

RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS
"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN".

Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

15517 Warwick Avenue

DURBAN.

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

".....In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING

CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

HIND SWARAJ OR INDIAN HOME RULE

By Gandhiji

Gandhiji says regarding it:

"It (the book) teaches the gospel of love in place of that of hate.....It pits soul force against brute force. It has gone through several editions and I commend it to those who would care to read it."

Written in 1908 it contains in essence Gandhiji's later teachings on various topics.

New Revised Edition with an introductory essay by Mahadev Desai

Price: 1s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal.

પુસ્તક પૃષ્ઠ ૩૧—અંક ૩૧
તા. ૧૨ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
૬૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

જીવન પરિવર્તન વિશ્વશાંતીનો પાયો

(વિનોબા ભાવેના પ્રવચનોપરથી)

આંધળાને ખભે બેસીને લૂચો મામ જતો હતો. રસ્તામાં બોરડી આવી. બોરડી પાસે આંધળાને ખભે બેસીને લુલાએ બોર તોડવા માંડ્યાં. બોમાંથી પાકા પાકા બોર પોતે ખાવા માંડ્યો અને આંધળાને કાચાં કાચાં આપ્યાં. આંધળાને તેની ખખર પડી એટલે તેણે લૂલાને ખભેથી ફેંકી દીધો; અને પછી તે લાકડીને ટેક ટેકે પથ્થુ ચાલી મયો અને લૂચો ત્યાંને ત્યાંજ રહ્યો.

હુદ્દિ યાજ્ઞાને અમલથી વર્ગની પથ્થુ આજ રિચાત છે ને? હુદ્દિ યાજ્ઞા વર્ગ અમલથી વર્ગને ખભે ચડી નથી બેસે?

—૦—

જે બેઠે બેઠે ખામ તે ડાહ્યો અને જે આખો દિવસ મજુરી કરીને ખાપ તે મૂખો, તેમ જે ખારણામાં અંકુર કરે તે ચોખ્ખો, અને તેને વાળાને ચોખ્ખું કરે તે ગદા અને હાથુત મજેલો! જે હાથ હલાવ્યા વગર જમે તે ભણેલો, અને જે જમીનમાં એક દાણો વાવીને સો પેદા કરે તે ભોટ! જે ખેતરમાં ખેડે અને હુદ્દા માં કામ કરે તે નાનો અને જે દિવસે પથ્થુ ઓરડામાં બેસીને મસાભો યાજ્ઞાને (દીવો યાજ્ઞાને) ગોંધાઈ રહે તે મોટો! આવાં તે આપણા મૂલ્યો છે! આ હવે ફેરવવાં પડશે, અને જે મહેનત કરે, સાદાઈથી રહે, કોઈને માટે ધસાય અને કોઈને ધસે નહિ તેને મોટો અખુલો પડશે."

—વધીશંકર અહારાજ.

—૦—

"ડાહ્યા માણસનું હૃદય હમેશાં આરસા જેવું હોય છે જે દરેક વસ્તુનું પ્રતિબિંબ હોય તેવું જ મલિન કે વધારે રંગ પૂર્ણ વિના ચોતામાં પડે છે."

—કોન્કુચિયસ.

આ જકાલ દુનીયાની દશા ડામાડોળ છે. હું તો એને ખીમારની હાલતની ઉપમા આપું છું. જેમ કોઈ ખીમાર માણસનો રોગ તાવ મપાતો હોય અને તેની હાલત વિશે દહેશત સેવાની હોઈ બુલેટીન બહાર પાડવામાં આવતું હોય; કોઈ દિવસ બુલેટીન સારું આવ્યું તો નિરાંત વળે તો વળી વળતે દિવસે ખરાબ બુલેટીન બહાર પડે ને ચીંતા વધે, તેવું જ આજે દુનીયાનું છે. દુનીયામાં રખે ક્યાંક અશાંતિની ઝાળ લાગી જાય એની દુનીયાના મહા-પુરુષોને ભારે ચીંતા લાગી છે. તેમાંથી બચવા મધ્યમણ પથ્થુ કરતા રહે છે. એમને કંઈક સફળતા પથ્થુ મળે છે એ રાજી થવા જેવી વાત છે. પથ્થુ આ રોગીનો જે રોગ છે તે પાયાનો છે, એ સુખભુત રોગ છે. ઉપર ઉપર દવા ચોપડવાથી થોડો વખત કરાર વળે પણ જ્યાં સુધી રોગનાં મૂળ કેમ કરીને ઉખડે તે ન જડે ત્યાં સુધી રોગમાંથી છુટકારો ન થાય.

દુનીયામાં અનેક શક્તિઓ વધી રહી છે. આ વૈજ્ઞાનિક યુગે મનુષ્યના હાથમાં શક્તિઓ સોંપી છે એટલું જ માત્ર નથી. તેણે તો શક્તિઓના હાથમાંજ મનુષ્યને સોંપી દીધો છે. મનુષ્ય શક્તિને વાપરે એ એક વાત થઈ. પણ શક્તિઓ જ જે મનુષ્યને નચાવે, એના ઉપર માણસનો નહિ પણ માણસ પર એનો દોર ચાલે, એ તો છેક અવળી જ દશા કહેવાય. એની અવળી દશામાં આજે દુનીયા આવી પડી છે, અને કદાચ એમ કહેવું પણ વધુ પડતું ન ગણાય કે માણસજાતના ઇતિહાસમાં આખી દુનીયામાં આવડા મોટા પાયા પર લયની લાગણી ફેલાઈ હોય તો તે આ પહેલી જ વાર. આપણે તો હંમેશા એમ જ માનતા આવ્યા હતા કે લોકોને સુખ સગવડો હોય અને એનામાં આ તે ગુણ હોય કે બસ કામ પત્યું પણ જનતાને સૌથી વધુ જરૂર જે કોઈ વાતની હોય તો તે અભયની છે. પણ આજકાલ અભયનો તો અભાવ જ નજરે ચડે છે. દુનીયા લયલીત છે. માણસના હૈયામાં નીડરતા પેદા થાય ત્યાં સુધી આ લયલીત દશા જાય નહિ, અને નીડરતા કોઈ હથિયારોની તાકાતના ઢગલા ખડકે જવાથી ન આવે. બિલાડી વાઘ જેવી જણાય છે, ઉંદરની સામે! પણ કુતરાની સામે તો મીંદડીબાઈ મ્યાઈ થઈ જાય છે! વાઘ પણ સસલાની સામે વાઘમામો લાગે છે, પણ જે બરકંદાજ સામે ભેટી ગયો તો તેજ બિલાડું બનીને પલાયન થઈ જાય છે. એટલે નિર્ભયતા કાંઈ નખ કે દાંતને જેરે નથી આવતી, નિર્ભયતા આત્માને જેરે આવે છે. એ આત્મિક શક્તિ, જેને સાદી ભાષામાં નૈતિક શક્તિ કહી શકીએ અથવા વધુ સ્વચ્છ અને સ્પષ્ટ ભાષામાં જેને અહીંસાની શક્તિ કહી શકાય તેનાથી જ એ નિર્ભયતા આવશે. નિર્ભયતાને અહીંસાની સાથે ગાઠ સંબંધ છે. અને એકરૂપ છે. કોઈ ઉપરટપકે ભલે અહીંસક દેખાય, લાગે કે એ હીંસા નથી કરતો, પણ જે એના મનમાં ડર હોય તો એનામાં નથી. અહીંસા એટલે અહીંસ. નિર્ભયતાનો પર્યાય છે. અહીંસા એટલે જ નિર્ભયતા. એથી ઉલટું કોઈ વીરપુરુષ જેવો દેખાય હથિયારો મારફતે એની વીરતાનો દેખાડો થતો હોય પણ શસ્ત્રોનો આધારે ટકનારી વીરતા એ કાયરતાજ છે. એને પોતાના આત્માની અંદર તાકાત નથી લાગતી તેથીજ એ હથિયારોનું શરણું શોધે છે.

માટે દુનીયાને નિર્ભય બનાવવી હોય તો પહેલાં હૃદયને નિર્ભય બનાવવું પડશે. જે માટે શસ્ત્રોના ઢગલા વધારવાની દિશામાં નહીં પણ એથી ઉલટી દિશામાં પગલાં ભરવા પડશે. ઉલટી દિશાનો અર્થ કોઈ એવો કરે કે આપણે શસ્ત્રનો ત્યાગ કરવાનો કાર્યક્રમ શરૂ કરીએ તો કહી દેવું જોઈએ કે કેવળ; શસ્ત્રત્યાગના બાહ્ય કાર્યક્રમથી પણ નિર્ભયતા નહીં આવે. નિર્ભયતાને માટે તો માણસનું મન જે અત્યાર સુધી અસુક રીતનું ઘડાયું છે તે મનને જ બદલવું પડશે, એવા નિર્ણય પર હું પહોંચ્યો છું. આજે જે મનોવૃત્તિઓ કામ કરે છે તેને જ જે પ્રમાણ માનીને ચાલીએ તો નિર્ભયતા આપણને આજના યુગમાં કદાપિ નહિ લાધે પરંતુ ઉલટાં આપણે જ પરવશ થઈ પડીશું, આકુળવ્યાકુળ રહીશું અને હંમેશાં આ યુગી રુગા ડામાડોળ જ રહેશે. તેથી મનમાં જ પરિવર્તન આણવું પડશે. નવો માનવ ઘડવો પડશે, નવું મૂલ્યની સ્થાપના કરવી પડશે, જીવન-બદલવું પડશે.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૧૨ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૫.

પંદરમી ઓગસ્ટ

ઓગસ્ટ તા. ૧૫ મીનો દિન હોઈની તવારીખ માં મહત્વનો દિન છે. ૧૯૪૭ની સાલમાં એ દિવસે હોઈ દોઢસો વર્ષની ગુલામીની યેડીઓ તોડી ને ફ્રેંચી દીધી હતી અને પચાસ વર્ષની મહાન લડત બાદ પોતાની આઝાદી પુનઃપ્રાપ્ત કરી હતી. ઘણા દેશોએ સુકિતની લડતો કરેલી છે. પરંતુ તેમાં બંને પક્ષે ખુનરેલ થયા બાદ ધ્યેય સિદ્ધ થવા પાર્યું છે અને તે પણ સિદ્ધ થયું કે નહિ એ તો શંકા ભરેલું જ ગણાય. છેલ્લાં બે વિશ્વયુદ્ધો જે મહાન આદર્શો માટે લડાયેલાં કહેવાતાં હતાં તેનો હકુએ અંત આવ્યો છે એમ કોણ કહી શકે. હકીકત માં ત્રીજાં યુદ્ધના બહુકારા થઈ રહ્યા છે જેના લયકર પરિણામો ના ખ્યાલથી હુનીયા કુલ રહી છે. તેમ છતાં હોઈ હુનીયાની સૌથી મહાન સલ્તનતને અહિંસા ના બળથી હતાશ કરી હતી. તેણે જે હોંસાનો માર્ગ લીધેલો હોત અને દુશ્મની સાથે દુશ્મન ના શસ્ત્રથી લડવા ગયું હોત તો પરિણામ શું આવ્યું હોત? કેનીયામાં માઉ માઉની જે વસ્તે થઈ રહી છે તે તેની થઈ હોત. આજે ધ્રીટન અને હોઈ વચ્ચે જરાયે વેરભાવ નથી. બંને વચ્ચે સરસમાં સરસ ત્રેત્રી વર્તી રહી છે. આઝાદ હોઈ આજે હુનીયામાં કોઈ ને નોખમકારક નથી. દરેકે દરેક દેશનું સારામાં સાં રીત છે અને જે કોઈપણ તેની ત્રેત્રી સાથે તેનું તે સારા માં સાં રીત બની શકે છે. પોતાના વર્તનથી તેણે તે સિદ્ધ કરી આપ્યું છે. તેણે લગભગ આખી હુનીયાનો વિશ્વાસ સંપાદન કરેલો છે, જે તેના પ્રતિનિધિ, હોઈના વડા પ્રધાન શ્રી જવાહર લાલ નેહરૂને, તેઓ જ્યાં ગયા તે સખળા દેશો તરફથી મળેલાં અનુપમ માનથી સિદ્ધ થયું છે.

અરે, જે દેશ સામ્યવાદીઓનું ધામ ગણાય છે, તે દેશો પણ તેમને વધારી લીધા, જે કે હોઈ સરકાર અને સામ્યવાદીઓ વચ્ચે બહુ સુમેળ નથી એ વસ્તુ ભણીતી હોવા છતાં.

અપવાદ

માત્ર પાકીસ્તાન, પોરચુગીઝ સરકાર અને દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર એટલા અપવાદરૂપ છે. પાકીસ્તાન સાથેનો ઝઘડો તો ધરનો છે અને તેનો નિકાલ આવ વોજ ભેંધએ અને આવી જશે. પોતાનો સ્વાર્થ સાધનારા બહાર ના બળોની જે ઉશ્કેરણી અને ઉત્તેજન ન હોય તો વધારે વહેલો નિકાલ આવી જાય. હોઈ અને પાકીસ્તાન ખરી રીતે તો એકજ છે. પાકીસ્તાન એ હોઈનું કમન સીમે કપાઈ ગયેલું એક અંગ છે. અમારી પ્રાર્થના તો એજ છે કે એ દિવસ ઇશ્વર લાવે કે જ્યારે પાકીસ્તાનમાં શુદ્ધિ આવે, અને તે સમજતું થઈ જાય કે તેનો અને હોઈનો ઉદ્ધાર જુદા રહેવામાં નથી પરંતુ જોડાઈ જઈ એક થઈને હુનીયાના સમાન હિતને માટે કામ કરવા માં રહેલો છે.

પોરચુગીઝ સરકારે ઘણી જ ગેરવાજબી વલણ લીધેલી છે. હોઈની તદ્દન વાજબી માગણીને નમતું નહિ આપવાની તેની હડીલાઈ તેને લાભદાયી નહિ નીવડે. હોઈની ભુમિ જેમ બીજાં ઓએ આપી દીધી તેમ તેણે પણ આપી દેવી જોઈએ. માન સાથે તેમ નહિ કરે તો અપમાન સાથે કરવાનો વખત આવશે. અમે એટલીજ પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે ઇશ્વર તેને સન્મતિ આપે અને સન્માર્ગે દેરા.

સૌથી કઠણ

સૌથી કઠણ કામ દક્ષિણ આફ્રિકા સાથેનું છે. સવાલ તો એક કરોડ વીસ લાખની વસતી માં ત્રણ લાખ હોઈઓ-સાગર

માં એક ટીપુ-ને આ વિશાળ ઉપખંડ, જેમાં સૌને સુખે શાંતી અને સંતોષથી રહેવાને અઢળક જગ્યા પડેલી છે, તેમાં ન્યાયી વર્તાવ બતાવવાનો છે. એ વસ્તી માં બહારથી વધારો થવાનો પણ ભય રહેલો, નથી કારણ નવા હોઈ વસાહતીઓ માટે દરવાજો ૧૯૧૪થી બંધ કરવામાં આવેલો છે. દક્ષિણ આફ્રિકા “બળીયાના બે ભાગ”માં માને છે. જ્યારે હોઈ સત્યના બળમાં માને છે. એટલે આખરે તો સત્યને જ જય થવાનો છે. બહાર ની હુનીયામાં દક્ષિણ આફ્રિકાનું નામ હવે સાં નથી રહ્યું તેના સંતોષકારક પુરાવા જોવામાં આવી રહ્યા છે. તેનું સૌથી નજીકનું પડોશી, સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન, તે પણ દક્ષિણ આફ્રિકાની ભત્તીભેદની નીતીને અનુમોદન આપવા તઈયાર નથી. વળી એ પણ સંતોષ આપનારી બીના છે કે ધ્રીટીશ લેબર પાર્ટી ની અક્ટોબરમાં મળનારી કેન-ક્રન-સ સમક્ષ દક્ષિણ આફ્રિકાની નીતીને વખોડી કાઢનારા સખત દરાવો આવવાના છે. એટલે દક્ષિણ આફ્રિકા “પણ” જે સૌથી રીતે નહિ સમજે તો આડી રીતે સમજવું પડશે અને તેમાં તેની શોભા નહિ રહે.

બર આંગણે

આટલું તો હોઈની બહારના હોઈના સંબંધ વિષે. હવે ઘર આંગણે તેની સિદ્ધિઓ તપાસી એ. આઝ.હીના આઠ વર્ષમાં હુનીયાને ઇર્ષાં ધાય એવી તેણે સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરેલી છે. ઉદ્યોગ, એતી નહેરો અને કેળવણીના ક્ષેત્રોમાં તેણે મહાન પ્રગતી કરેલી છે, અને સામાજિક અને આર્થિક ક્ષેત્રોમાં પણ વિશાળ પ્રગતી કરેલી છે. આ બાબત માં આચાર્ય વિનોબા ભાવેનું નામ અગ્રગણ્ય સ્થાન ધરાવે છે. શરીરે સાવ નાનકડા પરંતુ મહાન આત્મબળ ધરાવતા એ મહાન પુરુષે જુદાન યજ્ઞથી તવંગર જમીનદારોના હૃદયો પીગળાવીને જમીન વગરના લોકો ને લાખો એકર જમીન મક્ત અપાવડાવીને ઇતિહાસમાં અજોડ એવી હોઈના આર્થિક ક્ષેત્રમાં ક્રાંતિ આણેલી છે. એ મહાત્મા ગાંધીજીના સ્વચ્છ સ્વરાજ્ય થયું.

આજના હોઈમાં બે વ્યક્તિઓ અગ્રગણ્ય સ્થાન ધરાવી રહી છે તે છે રાજકીય ક્ષેત્રમાં શ્રી જવાહરલાલ નેહરૂ અને સામાજિક અને આર્થિક ક્ષેત્રમાં વિનોબા ભાવે.

વિનોબા ભાવે જુદાન અને સંપત્તિદાન એ બે પ્રવૃત્તિઓજ નથી કરી રહ્યાં પરંતુ પોતાના સુંદર પ્રવચનો વડે સમસ્ત જનતાનો બૌદ્ધિક અને આધ્યાત્મિક વિકાસ કરી રહ્યા છે.

આપણે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોઈઓ ઓગસ્ટ તા. ૧૫ગીન. એ મહાન અને યાદગાર દિવસે એ બંને મહાન વ્યક્તિઓને વંદીશું અને તે સાથે મહાત્મા ગાંધીજી, જેઓ પોતાના જીવન દરમીયાન હોઈને દોરવણી આપી રહ્યા હતા તેમજ આજે પણ તેમનો મહાન આત્મા દોરવણી આપી રહ્યો છે, તેઓને પણ જુદી શું નહિ. તેઓને કદી ન ભૂલીએ, તેઓની દોરવણીને લાયક બની એ અને આખી હુનીયા તેમની દોરવણી સ્વિકારતી થઈ જાય એવી આપણે હાર્દિક પ્રાર્થના કરીશું, કારણ હુનીયા જેને માટે અંખી રહી છે એ ખરી અને ચિરસ્થાયી શાંતીનો એજ એક માત્ર માર્ગ છે.

નોંધ

દક્ષિણ આફ્રિકાના હોઈઓને શ્રી નેહરૂની ચેતવણી હોઈના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ ગયા શનીવાર તા. ૬ગીના દિલ્હીની યુનીવર્સિટીમાં આફ્રિકાને લખતી બાબતો ના અભ્યાસ માટેનું એશીયામાં પહેલ વહેલું ખાતું ખુલ્લું મુકતાં કહ્યું હતું કે “આફ્રિકામાં હોઈઓ જે આફ્રિકાને યુરમા કરશે તો હોઈ તરફથી તેઓને કોઈ પણ જાતની મદદ નહિ મળે. એ દેશના લોકોની શુભેચ્છા પરજ તેઓથી લાં રહી ચંકારો. એ શુભેચ્છાં ને તેઓએ શુભાવેલી હોય તો જેમ વહેતા તેઓ આ દેશમાં પાછા આવતા રહે તેમ સાં.” આ નવું ખાતું આફ્રિકન સંસ્કૃતિ, સંગીત, રાજકારણનો બે વર્ષનો ફોર્સ અને સ્વાધીની અને હાલિસા બાબાના કોસો પુરાં પાડશે. એ ખાતાના મુખી મી. પીટર રાઇટ છે, જે અમારે કેનીયામાં કેળવણી ખાતાના અધિકારી હતા.

ઉદારતા વિષે મી. લોનો ખ્યાલ મોટાં વેટ (૩૫)માં નેશનલ પાર્ટીની મીટિંગમાં ગમે અઘવાડીએ બાપુજી કરતાં નાથુ અને પરદેશ ખાતાના પ્રધાન મી. ઝેરીઠ લોએ કહ્યું હતું કે :

થોડાક યુના વિચારના યુનાઇટેડ પાર્ટીના સભ્યો સિવાય વિરોધ પક્ષના મોટા ભાગના સભ્યો ઉદાર મત વાદીઓ છે. તેમણે કહ્યું કે પાસપોર્ટને લમતા કાયદા પ્રત્યે ની તેમની વલણ પરથી એ વસ્તુ આલી ડો. ફ્રીડમેન (નેમણે રંગવણી) એને સામાન્ય મત પત્રકમાંથી કાઢી નાખવાની સરકારની નીતી પરત્વેની યુનાઇટેડ પાર્ટીએ પોતાની વલણ રપષ્ટ નહિ કરવાથી પોતાની પાર્ટીમાંથી રાજીનામું આપી દીધું છે તેમના પક્ષના લોકોને વિખેલ કાચુ પડતી નથી. મી. લોએ કહ્યું કે તેને લમતા કાયદાને આપણુદ અને ફેશીસ્ટવાદી વણવવામાં આણ્યો છે. પરંતુ યુનાઇટેડ પાર્ટીના ઉદારમત ધરાવનારા વળે પણ એટલું સ્વિકારણું પડશે કે યુનાઇટેડ રેટસ લોકશાહી દેશ છે અને એ દેશમાં પાસપોર્ટ નામનું કરવામાં દક્ષિણ આફ્રિકા ના કરતાં વધારે સખત પગલાં લેવાય છે. તેમણે કહ્યું કે, પોતે લંડનમાં હતા ત્યારે તપાસ કરતાં તેમને જણાવવામાં આણ્યું હતું કે ઓટ્ટેનમાં ભહેર દિતમાં પાસપોર્ટો અનેક વખત નામનું કરવામાં આણે છે.

મી. લોએ કહ્યું કે "યુનાઇટેડ પાર્ટી ધણી ઝડપથી એક ઉદારમત વાદી પાર્ટી બનવા લાગી છે. તેની એ વલણનો વધુ પુરાવો સરકારના સામ્પવાદ વિરૂદ્ધના કાયદા સામેના અને રાજ્ય વિરૂદ્ધના કૃષ્ટોને દાખી દેવાને પોલીસને આપવામાં આવેલી વધુ શક્તિઓના તેના વિરોધપરથી મળી આવે છે.

યુનીયન સરકાર જે રીતે કરી રહી છે તેમ યુનાઇટેડ રેટસ કે ઓન વિવેક વાપર્ષા વિના પાસપોર્ટો નામનું કરે છે એ અમારે હજુ જાણવાતું રહ્યું છે. એ બંને દેશો સામ્પવાદ સામે સખત પગલાં લઈ રહ્યા છે પરંતુ યુનીયન સરકારની જેમ જે કોઈ પણ તેની નીતીને વિરોધ કરતા હોય તે સ્વજાને સામ્પવાદી દરારી દેતા નથી. યુનીયન સરકાર આને જેઓ સેનેટ એક્ટને વિરોધ કરી રહ્યા છે તે સખાઓને પણ 'ઉદારમતવાદી' ભહેર કરી દે અને તેથી અનિચનીય અને પરદેશ જવાને પાસપોર્ટ મેળવવા ને નાલાયક મણી કાઢે તો કંઈજ નવાઈ નહિ. એ વસ્તુ યુનાઇટેડ રેટસ કે ઓટ્ટેનમાં નથી થતી. મી. લોને એ દેશોની નકલ કરવાનો ખરેખર જીભળો આવી ગયો હોય

તો તેની સારી બાજુઓની નકલ કેમ નથી કરતા ?

સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશનના વડા પ્રધાન હક્ષિણ આફ્રિકા પર સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશનના વડા પ્રધાન લોડ માલવને ગમે અઘવાડીએ ત્યાંની પાલમિન્ટમાં કહ્યું હતું કે "ફેડરલ સરકાર અને દક્ષિણ આફ્રિકા ની નેટીવો પ્રત્યેની નીતી વચ્ચેની દ્રષ્ટિમાં મહત્વનો ભેદ રહેલો છે. તેમણે કહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર માને છે કે તેને પોતાના લોકોને પ્રજાશક્તિ રાખવે માગે લઈ જવાની અને કાયમની ગેરારી સર્વોપરિતા ટકાવી રાખવાની ધમ્મી પ્રેરણા મળેલી છે. આ સરકારને ૨૦૦૦ વર્ષના ઇતિહાસથી પ્રેરણા મળી છે અને તે માને છે કે આપણા સવાલો ઉઠેલ આપણે ઓટ્ટેન નમુના મુજબ

અને બતીય સરકારના પાયાપર લાવવો જોઈએ." લોડ માલવને મુચ્ચું કે બંને દેશો વચ્ચે આ બાબતમાં મતભેદ રહેવાનો છે એ બંનેએ સ્વિકારી લેવું જોઈએ અને જે બાબતોમાં મેળ બેસતો હોય તે બાબતોમાં સહકાર કરવો જોઈએ. કોટવે ખાતે ચેમ્પર જોઈ ઠામસ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ સમક્ષ બાપુજી કરતાં લોડ માલવને કહ્યું હતું કે, "રાજકીય બાબતમાં સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન અને યુનીયન એક બીજાથી દુર ને દુર જવા લાગ્યા છે. આપણે જે નીતી એને અનુસરી રહ્યા છીએ તે તેનાથી તદનજ ઉલટી છે. અને આ કમ ચાલુ રહે એમ જોક્સ લાગે છે. યુનીયન ને આપણી નીતી રૂચતી નથી અને આપણને તેની માફક આવે એમ લાગતું નથી."

કેમનવેલ્થમાંથી દક્ષિણ આફ્રિકાને ખાતલ કરો

બ્રીટીશ લેબર પાર્ટીની કેન્દ્ર-સભામાં મુકવામાં આવનાર ડરાયો

બ્રીટીશ લેબર પાર્ટીની વાર્ષિક કેન્દ્ર-સભા અક્ટોબર તા. ૧૦ મીના માર્ગેટ ખાતે પાંચ દિવસ ભરાવાની છે એ સમયે દક્ષિણ આફ્રિકા પર ચાર દરાવો ચર્ચા માટે મુકવામાં આવનાર છે. જેમાંના એકમાં દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારને પોતાની એપાર્ટહેડની નીતીને ચાલુ રાખે તો તેને કેમનવેલ્થમાંથી ખાતલ કરવાની બલામણુને ટેકો આપવાનું કેન્દ્ર-સભાને કહેવામાં આવશે.

પાર્ટીની કાર્લન (નોર્ટમ્પટમશાયર) ની શાખાએ દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર ની બતીબેદની નીતી બ્રીટીશના જીવનમાર્ગની વિરૂદ્ધ હોઈ તેનો વિરોધ કરનારો દરાવ પાસ કરવાની કેન્દ્ર-સભાને મામણી કરી છે. દરાવ વધુમાં દક્ષિણ આફ્રિકા જે પોતાની એપાર્ટહેડની નીતી ચાલુ રાખવાની હક લે તો તેને બ્રીટીશ કેમનવેલ્થમાંથી ખાતલ કરવાની મામણી કરનારો છે.

વેડમટન સાઉથની શાખાએ નીચે પ્રમાણેનો દરાવ રજુ કર્યો છે :

આ કેન્દ્ર-સભા એવો મત ધરાવે છે કે એપાર્ટહેડની નીતી જે દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનીયનમાં હાલ અમલ માં મુકાઈ રહી છે તે વજુદેસ દર્શાવનારી હોવા કરતાં વિરોધ છે. તે એક જોખમકારક અને અનીતીબરેલો સિદ્ધાંત છે કે જે અચુક બતીબેદને અન્ય બતીબેદને જે જવાબદારીઓ ઉઠાવી રહી છે તે ઉઠાવવાને અથવા લોકશાહી છુટો ભોગવી રહી છે તે ભોગવવાને નાલાયક દરાવનારો છે અને તેને હલકા માનવીઓ તરીકે મણી કાઢનારો અને તેને હલકા દરજ્જાએ

ઉતારી પાડનારો છે. આથી આ કેન્દ્ર-સભાને છે કે એ વખત હવે આપી લાગેલો છે કે બ્યારે બ્રીટીશ સરકારને એ નીતી પરત્વે નીચેના કારણે પોતાની સખત નાપસંદગી દર્શાવવા વિનવું જોઈએ : (અ) બ્રીટીશ કેમનવેલ્થના સિદ્ધાંતોની તે વિરૂદ્ધ છે અને (બ) માનવહકોની ભહેરાંત જેની સાથે યુનાઇટેડ નેશન્સ ઝોરમનાઇઝેશનના મોટાં ભાગના રાજ્યો સંમત થયા છે તેનો ભંગ કરવાની છે.

ટીવરટન (ડેવન)ની શાખાએ કેન્દ્ર-સભાને એવો મત દર્શાવવાની માગણી કરી છે કે, દક્ષિણ આફ્રિકા ના યુનીયનના બીન ગેરારા લોકોને બતીબેદની નીતીની રૂએ રીખાવવામાં આવે છે એ દક્ષિણ આફ્રિકાની ખાનગી બાબત નહિ મણી સકાય પરંતુ યુનાઇટેડ નેશન્સના ચાર્ટરનો હડેચોક ભંગ મણાય અને રાજ્યો વચ્ચેના સંસંબંધને અને આંતરરાષ્ટ્રિય શાંતીને જોખમકારક ગણાય.

બેટસો નોર્થ શાખાએ કેન્દ્ર-સભાને આન્ડ એન્કુરેશન એક્ટની રૂએ સખળી સ્વતંત્ર શાખાઓ બંધ કરવાના પગલાં ને વખોડી કાઢવાની મામણી કરી છે. તેનો દરાવ જણાવે છે કે,

"આણું આપણુદી પમણું રંગવણી જો સામે ભેદ પાડનારું અવનતી કરનારું પમણું છે એટલુંજ નહિ પરંતુ ઠાઇ પણ લોકશાહીને મારે અણુકાળું છે. બ્રીટીશ કેમનવેલ્થની અંદર રહેલી એક સરકારતું આણું પમણું ઝેરી વજુબેદ પાડનારું છે અને કેમનવેલ્થની ભાવનાની વિરૂદ્ધ છે. નામદાર

સરકારના વિરોધ પક્ષને આ બાબત યુનાઇટેડ નેશન્સ સમક્ષ લાવવા થોટીશ સરકારને વિનંતિ કરવામાં આવવી જોઈએ.

વિવિધ ખબરો

શ્રીમતી સુશીલા ગાંધી શ્રીમતી સુશીલાબેન ગાંધી ગમે અઘવાડીએ પોર્ટ એલીજાબેથની સાફરી પુરી કરી કેપટાઉન પહોચી ગયાં છે. પોર્ટ એલીજાબેથમાં જુદી જુદી સંરચા જો તેમજ વ્યક્તિઓ તરફથી તેમના ધ્યેલા પ્રેમબળો સરકારને માટે તેમજ કરવુરખા મધી રમારક રકુલના શળા માં કરેલી મદદને માટે શ્રીમતી સુશીલા બેન તેમજ અમે હાર્દીક આભાર માનીએ છીએ. ખાસ કરી હોંકુ સેવા સમાજના પ્રમુખ શ્રી ઠાંડુભાઇ ડાલાભાઇ, શ્રીમતી ત્વીતાબેન ખાંસલા, શ્રીમતી મણુબેન અમરી, શ્રી રજુભાઇ વમો, ટેમીલ વોમેન્સ એસોસીએશનના પ્રમુખ માસીસ એ. નાચુ અને મેસર્સ મકન બાણના શ્રી ત્રીકમ્બ ઠા. શ્રી પરણભાઇ અને તેમના કુટુંબની પ્રેમ બરી પેરાણુમત માટે તેઓ સર્વ તો શ્રીમતી સુશીલાબેન સહૃદય આભાર માને છે.

આર્થ યુવક વ્યાયામ શળા શ્રી આર્થ યુવક વ્યાયામ શળા (ગેહાનીસખગ)ની વાર્ષિક ભહેર સભા મળી હતી તેમાં નીચે મુજબ ચુંટણી થઈ હતી :

- વેટન્સ : ન યુમાઇ મે.તીરામ મીઓ,
- ઉક.ભાઇ પ્રગાળ, વલ્લભભાઇ બમા ભાઇ, રાવજીભાઇ સુ. આશાભાઇ અને જસમતભાઇ નાનાભાઇ; પ્રમુખ : ડાલાભાઇ ખુશાલભા; ઉપ-પ્રમુખ : ઠાંડુભાઇ ગોવોંદજી; મંત્રીઓ : કાનજી ભાઇ હનાભાઇ અને ધીરુભાઇ ડાલા ભાઇ; ટ્રેઝરર : વિજયદેવ રતનજી અને વલ્લભાઇ આર. પાટીદાર; ઓડીટર : ડાલાભાઇ હરિભાઇ; ડાયરેક્ટર : વિનુ-ભાઇ બી. પટેલ; કેપ્ટન : નારણભાઇ મેતા.રામ અને ચંદ્રકાંત રસીકલાલ; કમીટી સભ્યો : ખુશાલભાઇ વસનજી, મેહનલાલ માસ્તર, બજુભાઇ ગોવોંદ, અમનભાઇ ગોવોંદજી, રામજીભાઇ નાથુ ભાઇ, રમજીભાઇ આશાભાઇ, ભુલાભાઇ છીયાભાઇ, નારણભાઇ ગોવોંદજી, સમરભાઇ ઓધવજી, હરગોવન ચીમન લાલ, ઈંદ્રપ્રસાદ રાવજીભાઇ, અચુતલાલ ઓધવજી.

પાટીરતાનના વડા પ્રધાન પાટીરતાનના વડા પ્રધાન જનાય મહમદ અલીએ વડા પ્રધાન તરીકેનું પદ ઊંડી દીધું છે અને તેમની જગ્યાએ જનાય સુહાવર્દો વડા પ્રધાન બન્યા છે.

—ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅનને કેપટાઉન થી મળેલી નીચેની રકમ સાબાર સ્વિકારીએ છીએ :

કારીબેન કાળીદાસ શી. ૫-૬, ગોવોંદભાઇ પરજુ શી. ૫, અંબાબેન વલ્લભભાઇ શી. ૨-૬.

પંદરમી ઓગસ્ટ

અને મહાદેવભાઈ દેસાઈ “લહરી”

ગતમાં ૧૫મી ઓગસ્ટને દિવસ પ્રત્યેક દેશની પ્રગતિમાં એક યા બીજા કારણે સ્મૃતિદિન તરીકે ઉજવાય છે. ૧. ૧૫મીની પ્રદક્ષણા ત્રણ દિવસ માં ૧૯૪૭માં એ દિને પુરી થઈ હતી. ૨. બીજા વિશ્વયુદ્ધને અંત ૧૯૪૫માં એજ દિને થયો હતો. ૩. ક્રાંતિમાં નેપોલીયન ભોનાપાર્ટને ૧૭૯૬માં એ દિને જન્મ થયો હતો. ૪. પાકીસ્તાન રાષ્ટ્રની ૧૯૪૭માં એજ દિવસે સ્થાપના થઈ હતી. ૫. કલકત્તામાં યોગી થી. અરવીંદો ૧૮૭૨માં એજ દિને જન્મ થયો હતો. ૬. હાંદુસ્તાનને ૧૯૪૭ માં એ દિવસે આઝાદી મળી હતી. ૭. ભારતના યુક્તિસંગ્રામના એક મહારથી ૧૯૪૨માં એ દિને પુનામાં શહીદ થયા હતા.

ભારત વર્ષની પ્રગતિને પંદરમી ઓગસ્ટે વિદેશી શાસનથી યુક્તિ મળેલી હોવાથી પ્રતિ વર્ષે એ સુવર્ણદિનની સ્મૃતિ સદને થાય છે. તે સાથે જ આઝાદીના મૂલ્યો અપાયેલાં મોંઘાં બલિદાનોની યાદમાં એ મિનિટની મૌન પ્રાર્થના થાય તે માંહે જ પુણ્યસૌક મહાદેવ.

વિનયી સમરાંગણે કૃતાર્થયેલા શહીદોના મરસિયા નથી ગવાતા. આજે એ વાર વિભૂતિને પુનાનાં પ્રસિદ્ધ આગાખાન (જેલ) મહેલની પશ્ચાદ્ ભૂમિમાં ચિર:શાંતિની ગોદમાં સૂતાને બારબાર બાર વર્ષ થયાં છે. તેણે એ બડવીરની ભય પ્રમા ભારત ભૂમિપર પ્રકાશ છે. “મહાદેવ ભાઈની ડાયરી” એ એમના અમર આત્માનું જીવંત રમારક બની રહેલું છે.

ગાંધીજી જેના એક મહાત્ સંતના અંગત મંત્રી તરીકે પચીસ વર્ષનો અસિધારાવત્ અનુભવ લેવાનું એમને સદ્ભાગ્ય મળેલું. જેમ અગ્નિની સમીપતા સેવનારને અભય, ઉજ્યુતા અને પ્રકાશ મળે છે. તેમ સંત પુરુષની સાનિધ્યતાથી સદ્ગુણ, અનાસક્તિ અને આત્મજ્ઞાનનો પરમ લાભ થાય છે. આ ત્રણેની પ્રાપ્તિથી સ્વ. મહાદેવભાઈએ પોતાનું જીવન કૃતાર્થ કરી લીધું હતું.

એના જન્મ સુરત જિલ્લાના જોરપાડ તાલુકાના સરસ માટે દેહેણ ના એક અનાવિહને ત્યાં સને ૧૮૯૨ ના જાન્યુઆરીની ૧લી તારીખે થયો હતો. પિતાજી ધર્મપરાયણ હોવાથી એમને ધર્મ નીતિનો વારસો સ્વભાવતઃ મળ્યો હતો. ભારતરની નોકરીના કારણે પાતાની ખેલથી થતાં મહાદેવનાં જન્મ સ્મૃતિ પુસ્તકો જુદા-જામે વ્યવસ્થિત થઈ ગયાં. નિમિત્ત શિક્ષણ લાભ પછી મુંબઈની અંગ્રી-સ્કૂલ કૉલેજમાં

સારા વિદ્યાર્થી તરીકે નામના મેળવી બી. એ. એલ. એલ. બી. થયેલા. શાળામાંથી જ રાષ્ટ્રિય અને ધાર્મિક રિવળનાં પુસ્તકો વાંચવામાં રસ લેતા. વિવેકાનંદના ગ્રંથો પણ વાંચતા. બંગલો, સ્વદેશી અને લો. તિલકની ચળવળનું નિરીક્ષણ કરતા. ગુજરાતી, અંગ્રેજી ઉપરાંત સંસ્કૃત, હાંદી, મરાઠી, બંગાળી, ફ્રેન્ચ તથા ઉર્દૂ બાબાને પણ કાણુ ધરાવતા. ગીચુભાઈ અને રાઘનારાયણ પાંડક એમના કોલેજ સંબંધી હતા.

કોલેજ છોડ્યા પછી સરકારી એપ્રીસમાં ટ્રાંસલેટર, વકીલ અને ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે રહેલા. પરંતુ રાષ્ટ્રીય ભાવનાથી રંગાયેલા હૃદયને એ બધું ક્યવું. નહોતું ૧૯૧૫માં ગાંધીજી ઠેચરખ આશ્રમમાં આવી રહ્યા ત્યાં તેમનાં દર્શન માટે ગયેલા. એ પહેલી સુલાકાતે જ એઓ ગાંધીજીની આંખે ચડેલા. આ સમયે માત્ર સવાસો રૂપિયા ના પગારે અમદાવાદમાં એ નોકરી કરતા હતા તેમાંથી અચાલેલા પાંચસો રૂપિયા ગાંધીજીને ચરણે ધરી દેશ સેવાનું પગરણુ મારેલું. ૧૯૧૭માં અંધારણ્ય પ્રવાસમાં ગાંધીજી સાથે મહાસુસીયતે પિતાશ્રીની આજ્ઞા મેળવીને ગયેલા. ત્યાંના કાર્યોથી દેશસેવાના મહામંત્રને સુદૃઢ કર્યો. સરકારી નોકરી છોડવાનો નિશ્ચય કર્યો તેજ સમયે બીજી અનેક નોકરી તેનાથી પણ અધિકારી તરફવાર જ હતી. એક બાજુ “હોમરૂલ લીગ” ના મંત્રી માટે માંચ હતી. બીજી બાજુ એક પ્રસિદ્ધ પુસ્તકાલ્યાણની મંત્રીની કહેણ હતી અને ત્રીજી બાજુ દેશ સેવાની પુકાર હતી. એ ત્રણેમાંથી દેશસેવાને આવશ્યક ગણી ગાંધીજીના અંગત મંત્રી બની સંસાર સાગરને તરવાની નાવડીમાં બંધ બેઠા.

મંત્રી બન્યા એટલે લખવાનું તે હોય જ. પશુ અહીં તે તેનાથી પણ વિશેષ કાર્યો હતાં. ગાંધીજીને દુર દુરથી મળવા આવનાર વિદ્વાનોને પણ ગઈમાંથી કાંકરા વીણવાનું નિરસ ને કટાણાબરેલું કામ કરવું પડતું. તે આ મંત્રીજીને માત્ર લખવાનું જ હોય એ કમ બને?

મહાદેવભાઈએ અહીં આમળ સેવા, સંયમ, સાદાઈ અને મરીયાદના પાઠો શીખવા માંડ્યા. રસોઈ કરવી, પાણી ભરવું, પાપખાનું સાફ કરવું વગેરે બધાં કાર્યો આનંદથી કરી લેતા. ગીતાજીના આદર્શ પાઠો શીખવા તથા બગેરે આપવાને દ્રઢ કરવા માટે સાનસો નેટલા શ્રેયો કાર્ય કરેલા. ૧૯૨૦ની અંગે પહેલી જલ નેતાલાલમા ભોમવેલી. ૧૯૨૧ના ડીસેમ્બરમાં અમદાવાદમાં પં. ગો.

તિલાકજીના “ધિન્ડો-ડે-ડે” છાપાના તંત્રી થયેલા તેજ અરસામાં “પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ”નું હાંદમાં આગમન થયેલું તેને અંગે એક કડક લેખ તેમાં લેખેલો. જેને માટે એક વરસની સખત જેલ ગયેલા. ત્યાં ટાલ, કુર્મી અને જૂનાળાં કપડાંની વિટંબણા વેડી શારીરિક અને માનસિક તપશ્ચર્યાના અનુભવથી જીવનને સંયમના માર્ગે વાળેલું.

લખનૌની જલમાંથી ૨૧-૧-૧૯૨૩ ના દિને છુટકા પછી “નવજીવન” અને “યંગ ઇન્ડિયા” ચલાવવાનો જોગે ઉપારોલો, એ દરમ્યાન રાષ્ટ્રીય પ્રચાર માટે સાહિત્યની સેવામાં સતત પરિશ્રમ ઉઠાવેલો. ૧૯૨૮ની બારડોલી ની સત્યાગ્રહી ચળવળ અને લાહોરના સ્વાતંત્ર્યના દરાવ પછી ખુબ તેજદાર લખાણો લખેલાં જેથી ફરીથી જલમાં જવું પડ્યું હતું. ગાંધીજી સાથે ૧૯૩૧માં બીજી ગોળ મેજમાં લંડન ગયેલા. ત્યાં, ત્યાં ના કાર્ય ઉપરાંત બંને છાપા માટે નિયમિત લેખો મોકલતા જેથી કહી કહી રોજના બાવીસ કલાક કામ કરેલું. એમણે ગાંધીજીના અંગત મંત્રી જ નહોં પણ રાજમંત્રીનું પણ સ્થાન સાચવેલ.

એમના ઉપર ગાંધીજીને બારે વિશ્વાસ અને દ્રઢ પ્રેમ હતો. છતાં અસિધાર.

જેના અનેક પ્રસંગો વેડી એક એ છે કે એમના પતિ શ્રીમતી કુર્મીબેન ને જગન્નાથની યાત્રાએ જવાનો પ્રેમ હતો. તેમણે મહાદેવભાઈની સેવા સુચુયામાં પોતાની વાતને એટ પ્રોત કરી દીધી હતી અને એક આદર્શ સહચારિણી તરીકે વર્તતાં હતાં. તેમની તીવ્ર ઈચ્છા જાણીને માતૃશ્રી સાથે મહાત્મજીની અનુમતિ લઈ યાત્રાએ મોકલેલાં. એમની સાથે કરતુરખા અને સુશીલા ગાંધી પણ હતાં. તેમણે જગન્નાથ પુરીમાં જઈ અન્ય યાત્રાજીઓ એમાં સર્વત્ર ફરીને મંદિરમાં જઈ દેવ દર્શન કર્યાં.

ગાંધીજીના અનુવાચીને યાત્રાએ જે અનુમતિ મળતી તેનો અર્થ એટલો જ થતો કે તીર્થ ધામોમાં જ્યાં સૂધી હરિજનોને છૂટ હોય ત્યાં સૂધી જ ફરવું. અને તેમની સંમતિનો દુરપયોગ થયેલો જાણી ગાંધીજીએ કરતુરખા સાથે મહાદેવભાઈને પણ મોકી કપકો આપ્યો. પશુ એ કપકો મહાદેવભાઈ ને પ્રાયશ્ચિતને યોગ્ય લાગ્યો અને તે મિરે પોતે વધુ નિર્મળ બન્યા. આ યાત્રાના પ્રકરણે ધણીને તપાવી શુદ્ધ બનાવ્યાં.

એમના પુત્ર નારાયણને આશ્રમમાં જ ગુજરાતી, સંસ્કૃત, હાંદી અને અંગ્રેજીનું શિક્ષણ અપાયેલું જેઓ અત્યપિ બારડોલીના આશ્રમમાં સહકાર આપે છે.

૧૯૪૨ના જોગસ્ટમાં મહાસબાની સમગ્ર કમિટિને બીટીશ સરકારે જેલ માં પુરેલી તે વેડી મહાદેવભાઈને પણ પુનાના આમાખાન (જેલ) મહેલમાં રાખેલાં. ત્યાંજ ૧૫મી ઓગસ્ટે ૧૯૪૩માં આંચકીના અસલ આઘાત થી અચાનક અવસાન થયેલું. પૂજ્ય કરતુરખા અને મહાત્માજી પશુ એ સમયે આમાખાન મહેલમાં જ હતાં. ડોકટર સુશીલા નાથરે ઉપચારો કરવા માં કંઈ મળ્યા ન રાખી, પણ આંચકી ના આરેશમાં તેમણે અક્ષુભો બંધ કરેલાં તે ફરીથી ઉઠાડ્યાંજ નહિ. મહાત્માજીએ એ વેળા કહેલું કે “જે એ એકવાર મારા તરફ જુએ તો હું એને મરવા નહોં હઉં.” પણ “કુટીનીકુટી નહોં” એ પુરાતાન કહેવત પોટી કેમ પડે?

મહાદેવભાઈને જીવનકીષક જુગાળને રથુળદેહ બરિમજુત થઈ ગયા પછી કેટલાક દિવસો બાદ એ શોક સમાચાર જેલની બહારની દુનિયાને જાણવા મળેલા.

ગાંધીજીએ તેમને, પુત્ર અને શિષ્યની ભાવનાથી સ્વહસ્તે અંત્યેષ્ટિ સંસ્કાર કરી એમની સમાધિની માટી ઉપર શંખોવડે જ લખ્યું હતું અને તેઓ આમાખાન મહેલમાં રહેલા ત્યાં સુધી રોજ ત્યાં આમળ ગીતાજીને બારમે અભ્યાય વાંચતા.

એમની સમાધિની પડોશમાં જ પૂજ્ય કરતુરખાની સમાધિ પણ આંચકીની છે. એજ સવા પાંચ જ મહિના બાદ એજ આમાખાન (જેલ) મહેલમાં પૂ. કરતુરખાનું મૃત્યુ થયેલું તેમની અંત્યેષ્ટિ ક્રિયા પણ પૂજ્ય ગાંધીજીએ સ્વહસ્તે તેજ જ્યાપર કરેલી.

આજે એ બંને પુણ્યપ્રાચારીઓનાં સમાધિસ્થાન પુનાના પ્રયાસે જનાર યાત્રીઓ માટે એક તીરથરૂપ બનેલું છે જેથી રાષ્ટ્રિય સરકારે એ સ્થાનને આમાખાન પંકેસથી અલગ કરી, જાહેરજનતા સ્વતંત્ર રીતે ત્યાં જઈને દર્શન, વંદન કરી શકે એવી સમવડ કરેલી છે અને આરંભમાં જે લાંબી અને કાચી સમાધિઓ હતી તેને પાકી ગોળાકારે રચીને તે પર આરસ પહાણુ ની તખ્તી જડેલી છે.

સદ્ગત કિરોરલાલજીએ મહાદેવભાઈ માટે લખ્યું હતું કે “મહાદેવભાઈનું આખું શરીર જાણે હૃદયનું જ બનેલું હતું!” શ્રી ધનસ્વામિદાસ બીરલાજીએ લખેલું છે કે “ગાંધીજીની રીતભાંત અને વેશનું તેમણે અનુકરણ નથી કરીધું. તેમને ‘ઉપગાંધી’ બનવાનો શોખ નહોતો થયો. જીવન પયંત અનન્ય અનુયાયી બની રહ્યા હતા.”

આવા મહાન ગુણો ધરાવી મહાન સેવાના માર્ગે જીવન સમર્પણ કરનાર કમંવીરને ગુજરાતની જનતાએ “સર્વ શુભોપમા યોગ્ય”નું વિદ્ધ આપેલું છે તે સર્વથા યોગ્ય છે. પ્રણામ એ દિવંગત આત્માને ચિર:શાંતિ આપો!

સ્વરાજ મળ્યું પણ ઉત્સાહ દેખાતો નથી

શ્રી અંબુભાઈ પુરાણીનું પ્રવચન

ભારત વિલાસ્ય, કરાડીમાં શ્રી અરવિંદ આશ્રમના અતેવાસી શ્રી અંબુભાઈ પુરાણીએ પ્રવચન કરતાં નીચે પ્રમાણે જણાવ્યું હતું :

અ.પણને સ્વરાજ મળ્યું છતાં એને ઉત્સાહ દેખાતો નથી. એનાં બાલ પરિણામ એવા મળતાં નથી. કારણ કે સ્વતંત્ર થયા તે ચેતનામાં અનુભવ્યું નથી. સ્વરાજ મળવા છતાં પહેલાં જેવીજ જીવનધારા વહી રહી છે. સ્વરાજની હવાને જીવનમાં, પ્રકૃતિમાં, અને કાર્યમાં હજી વણી લીધી નથી. સ્વતંત્ર નાગરિક કેવી રીતે વર્તે તેનો ખ્યાલ હજી આવ્યો નથી. તેથી જવાબ દારીનું બાન નથી. જીવનને વિચારવું જોઈએ કે પોતાની શી ફરજ છે. દસમાંથી એ જણ પણ જવાબદારી સમજતા નથી.

શીલ, ચારિત્ર્ય અને સંમતન પરજ સ્વરાજ નભરો. સૌએ વિચારવું જોઈએ કે પોતાની શી જવાબદારી છે.

ગામ હતું તેવું અંદુ રહેશે નો સ્વતંત્રતાનો શો અર્થ છે? સંમતન કરી દેશને સ્વતંત્ર વાળવા દેશની ઉન્નતિ માટે આપણે હવે સ્વતંત્ર છીએ. આપણામાંના રામદેવ અને મતભેદો મિટાવવા જોઈએ. એ માટે સંકલ્પ શક્તિ જોઈએ.

એક અણમાં ફટલી શક્તિ ભરેલી છે! આપણે તો ચેતન છીએ. આપણી પાસે મનની શક્તિ છે. એક-એ જણ પણ સંકલ્પ કરે તો ફટલી પ્રગતિ થઈ શકે તેની કોઈને કલ્પના નથી. સ્વતંત્ર થયા પછી કામ કરવાની જવાબ દારી આપણી છે. આ દેશના રક્ષણની જવાબદારી આપણી છે. આ દેશની આર્થિક પ્રગતિ કરવાની તેમજ ગામ સુધારણાની જવાબદારી આપણી છે. પરંતુ સ્વતંત્રતાના પ્રભાવને પ્રકાશ હજી આપણા પર પડ્યો નથી. ન્યાં જીએ ત્યાં તમેગુણુ ન્યાપક છે. કોઈ કામ જ નથી કરતા. આ દેશમાં જ આણું છે. ખીજ દેશમાં બરાબર આઠ કલાક કામ થાય છે. અને રોજ પુરી લેવામાં આવે છે. જો કોઈ જ થી આઠ કલાક કામ ન કરે તો તેને ખાવાનું મળે તે લાયક નથી. દરેકે કંઈને કંઈ રસ્તા બનાવવા, ખેતી કરવી કે ખીજું ઉત્પાદનનું કામ કરવું જોઈએ.

આ જર્મત એ ધરની રચના છે. મા બળકને નમ આપે છે. સૃષ્ટિ અને સૃષ્ટકર્તા-આ આલસકિતને સજીવ સંબંધ છે. તેથી ધર પ્રાપ્તિ માટે જર્મતને છોડી દે તે ધરને પ્રાપ્તિ ન મેળવી શકે. એ તમેગુણુનો માર્ગ છે છતાં વિનિર્મલ લેખેરેટરીમાં બરાબર શોધ કરી સમાજ સમક્ષ મુકે છે તેમ ધર પ્રાપ્તિ માટે પણ એકાંતની જરૂર હોય

શકે. પરંતુ ધર પ્રાપ્તિ સર્વ સુલભ થવી જોઈએ. આધ્યાત્મિકતા જીવનના ક્ષેત્રમાં પ્રગટ થવી જોઈએ. જીવન દિવ્યતાને પ્રગટ થવાનું ક્ષેત્ર છે. રોજના કાર્યમાં એને પ્રકાશ પડેવો જોઈએ. જેથી જીવન ઉદ્વેગમાંથી બની શકે.

ધર્મની શરૂઆત લાખો વર્ષોથી થઈ છે. પુણ્યતા માટે જાંબના ગાનવીને સર્જનદારે આપેલી જ છે. અપુણ્યતા નું બાન આપણને છે: તેમાંથી પુણ્યતા તરફ જવાનું છે. જેવટની પુણ્યતાનું અંતિમ સ્વરૂપ ધર છે આપણામાં દિવ્યતાનો અંશ છે એ આપણે કલ્પી એ છીએ કેમકે એ છે. જે નથી તેની કલ્પના આપણે નથી કરી શકતા. પુણ્યતા માટે સાદ કરવે! જોઈએ જેથી પુણ્યતા જીવનમાં પ્રગટ થાય. સુયમાં અંધકાર નથી ત્યાં જવાથી શું? આપણે તો અંધકાર છે ત્યાં પ્રકાશ લાવવો છે, અજ્ઞાનતા માં જ્ઞાન લાવવું છે. તેમાંજ પ્રથમ ઉદ્દેશ્ય છે.

પૃથ્વી પર જ્ઞાનશક્તિ, સંવાદ, પ્રકાશ અને એકતા આવે એભિપ્સા જાગૃત કરવી જોઈએ. પુણ્યતાની એક પાણુને પણ જીવનમાં ઉતારીશું તો ઘણું થશે.

ખીજની સેવા કરો એવું કહેવામાં આવે છે. પણ જે પોતાની સેવા નથી કરી શકે તો ખીજની સેવા શી રીતે કરવાનો? ખીજની સેવા ઘણીવાર પોતાના વિચારો, આદર્શો કે વાદો લાદવા માટે હોય છે. આધ્યાત્મિકતા સ્વાર્થ માટે છે એમ કહેવું એ આધ્યાત્મિકતા ન સમજવા બરાબર છે.

આપણે કરોડિયાનું જાણું એક તાર પકડી ઉચકીએ તો આણું ઉચકાશે, જે માણસ પોતાની કામના, રામદેવ, વગેરેને કાઢે છે તે માણસ અવિદ્યાનું જાણું ઉચકવામાં મદદ કરે છે. અવિદ્યા જગત પર આવેલી આક્રમ છે. અને જે કોઈ એને દૂર કરે છે તે સેવા કરે છે. જેની પ્રગતિ ની વૃદ્ધિ થયા કરતી હોય તે સાચી સેવા કરી શકે છે.

વિલાસમમાં પરદેશથી મદદ આવે છે તે બરાબર નથી. મદદારાટ્ટમાં પૈસા નથી પણ સંસ્થા ખૂબ છે. ત્યાં પૈસા ફંડ કરીને ખાણ ફેક્ટરી બનાવી છે ત્યાં સંઘશક્તિ છે. સહકાર એ જગત જરૂર શક્તિ છે. પૈસાને કારણે સંસ્થા નો વિકાસ અટકાવવો ન જોઈએ. કામ કરવાની કૃત્યી કામ કરવાના સંકલ્પમાં છે, સ્વરાજના દિવસોમાં રચનાત્મક કાર્યકરોએ યુનિયનમાંથી સર્જન કર્યું છે.

સારી સંસ્થા ચલાવવી હોય તો આજા પૈસા રાખવા. પૈસા ન હશે તો ખર્ચે કામ કરનાર આવશે. સંસ્થા

ચલાવવાની શક્તિ અંતરમાં છે. કામ કરવાનો સંકલ્પ હોય તો કામ થશે જ થશે. સંકલ્પ હોય તો મુશ્કેલી હોવા છતાં કામ સિદ્ધ થશે. મુશ્કેલીને એ રીતે સમજવી જોઈએ, એમાંથી શીખવાનો મોઢો મળે છે.

કર્મ ચેતનામાંથી પ્રગટ થતું સ્વરૂપ છે. મકાનથી કામ થતાં નથી. હું ઉત્સાહની આ યુનીવર્સિટીમાં ગયો હતો. ત્યાં લાખોનાં મકાન છે. પણ એમાંથી ફેટલા ટાગોર ઉત્પન્ન થયા? ફેટલા સી. વી. રામન પાકયા? ફેટલા લેખક, કવિ પાકયા? પૈસા ખર્ચવાથી માણસ નથી થતા. સંસ્થાનું કામ યુદ્ધિમાન અને ચારિત્રવાન માણસો પેદા કરવાનું છે. ફેટલાક રિપોર્ટ પર ખુબ ધ્યાન આપે છે જ્યારે કામ બરાબર થતું નથી હોતું. અમે કામ કરતા ત્યારે રિપોર્ટ નહોતા પ્રગટ કરતા. કરતા કે કામ થોકું થયું છે હજી ઘણું પાકી છે. માણસ ગીતાનો સ્લોક 'કર્મણ્યે વાધિક્કરસ્તે મા ફલેષુ કલ્યાણન | સમન્વેા દત્તો. તો જ સફળતા મળશે. કેમકે ગીતાનું જ વચન છે કે, નહિ કલ્યાણકૃત દુર્ગતિમ તાત ગમ્છતિ | કોઈ પણ કામ સાચી ભાવનાથી થાય છે તે નિષ્ફળ જતું જ નથી ધરની ભાવના કરો તો તેની સાથે સંબંધ થાય જ છે. જાગૃતી ધરથી નહિ પણ સેવાની ભાવનાથી કામ કરવું જોઈએ દરેકે કર્મ ધરને સમર્પણ કરવું જોઈએ.

આપણા પ્રાચીન દેશની સંસ્કૃતિ ત્યાગની મજબુત પાયા પર ઉભેલી છે. આપણી પાસે આધ્યાત્મિક દોલત છે તેનો આપણને ખ્યાલ નથી, એ વારસાની સમજ નથી. એ વારસા પર જીવન પ્રતિષ્ઠિત થવું જોઈએ.

દરેક બાબતમાં સરકાર પર આધાર ન રાખવો જોઈએ. આપણે વરસ દહાડે સરકારને જોટણ આપીએ તેટલુંજ માગી શકીએ. આપણને જરૂર લાગે કે આ કામ ગોપ્ય છે અને તે યવું જોઈએ તો તેનો આરંભ કરી જ દેવો જોઈએ.

દેશનો સૌથી મોટો દુસ્મન કોઈ હોય તો તે તમેગુણુ છે. કામ કરવાની વૃત્તિ જ નથી. ૮૦ ટકા લોકો કાંઈ કામ નથી કરતા. કામ કરવું, પુણ્ય કરવું એવી ભાવના જ નથી. એ તમેગુણુ દૂર થવો જોઈએ.

આપણને આપણી દરજ્જાનું બાન નથી. સાંસ્કૃતિક જગ્યાને આપણે ખગાડીએ છીએ. સાંસ્કૃતિક વસ્તુ બધાની છે માટે કોઈની નથી એવો વર્તવે જોવામાં આવે છે. આપણામાં શહેરી તરીકેની ચેતના જાગૃત નથી. સ્વચ્છતા અને આરોગ્યતાને આપણને ખ્યાલ જ નથી. ખરી રીતે બધાનું છે તે દરેકનું છે. સૌએ તેની સંભાળ લેવી જોઈએ. યુરોપમાં આધ્યાત્મિક સમજ નથી પણ દરજ્જાનું બાન છે. યુરોપના દેશોમાં છેક મજુર સૂધી દરજ્જાનું બાન મળ્યું છે."

કર્મ દ્વારા ભક્તિ અને જ્ઞાનનો સંયોગ

ધરને અતિ એકએકમાં મૂકી છે. એટલે દરેક માણસ કાર્ય કરી શકે. પરંતુ દેખાદેખીથી નહિ, જ્ઞાનપુર્વક આપણે ધ્યેયની દિશામાં પ્રગતિ કરીએ. આપણામાં ભક્તિ કોવી જોઈએ. ભક્તિમાં અડુ તાકાત છે.

દેશભક્તોમાં યુદ્ધિનું નહિ, શરીરનું નહિ પણ ભક્તિનું બળ હોય છે. ભક્તિ, કર્મ અને જ્ઞાનનો સંયોગ છે. ભક્તિ એમને એક ખીજ સાથે જોડી આપે છે. ભક્તિ એ ત્રેરક બળ છે, પરંતુ જે એને છોડીએ નહિ તો!

ગાડું, રડવું અને પ્રદર્શન એ ત્રણ દ્વારા ભક્તિ જતી રહે છે. ભજન ગાનાર ભક્ત કહેવાય છે. એક માણસ ભક્તિથી ભલે માથ, પણ કર્મ અને જ્ઞાનનો સાથ ન મળે તો એ ગાણામાં થઈને ભક્તિ નીકળી જાય! રસ્તે પીડાતા બિખારીને જોઈને કોઈ માણસ સસારનાં દુ:ખો ત્રિપે રડે પણ એ બિખારીની સારવાર માટે કશું કરે નહિ તો કર્મ અને જ્ઞાનનો સાથ વિનાની એ ભક્તિ રૂદન વાટે નીકળી જાય.

નહાવું, ઘોવું, જાગા, દર્શન વગેરે

ભક્તિના પ્રદર્શન છે. પ્રદર્શન કલ્યાણ નહિ કરે. હુખી દયા પણ કલ્યાણ નહિ કરે. મુંદર સંગીત પણ કલ્યાણ કારક નહિ નિવડે, ભક્તિ અને જ્ઞાન નો સંયોગ કર્મ દ્વારા પ્રગટ થવો જોઈએ, તો જ એ કલ્યાણકારક બને.

પૈસાના ભેરે જીવન નહિ. પૈસા મેળવવા જ આપણે પરાધીન થઈએ છીએ. પરંતુ માણસ જ્યારે જ્ઞાનેન્દ્રિય અને કર્મેન્દ્રિય ઉર્ધ્વ જીવે ત્યારે હાઈજીવન મોખ્યાની જરૂર નહિ પડે હાથપર જીવનાર કદી હતાશ થતો નથી. પોતાના હાથે શ્રમ કરીને જીવનાર વધારે શાંતિમયું જીવન ગાળે છે. આપણે પણ એ માર્ગે વધારે શાંતિથી જીવી શકીએ.

સ્વીશંકર મહારાજ.

શુક્રકીર્તીમ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્નસ, લાઇસેન્સિંગ, રેવન્યુ કવીવરન્સ અને ઇનસ્પેક્ટરન્સ માટે મળો :

આર. વી. કુલ

૨૨૩ મેકેસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરાર્ટાઉન, બેંગાલોર, ઇન્ડિયા. ફોન ૩૩-૨૬૫૪.

હિંદના ટુંક ખબરો

સ્વ પિતાને પગલે ચાલી રહેલ પુત્ર ગરિય મહાદેવભાઈ દેશાઈના ધર્મ પતિન શ્રીમતી દુર્ગાબેનનાં અવસાનના ખબર અમે અહીં અહીંયાં જાણી ગયા હતા. આ અહીંયાંયાં તેમના એકના એક પુત્ર શ્રી નારાયણ નો પત્ર અમારા પર આવેલો છે જે સ્વર્ગસ્થ મહાદેવભાઈ દેશાઈના નામ તથા કામથી પરિચિત સઘળા બાઈ એને જાણવા ભેગ હોઈ અહિં આપીએ છીએ :

“આ અંગે દિવાસાનો તમારો પત્ર મળ્યો. આપણે આટલે દુર છીએ, પણ દિલથી તો એક ખીબની સાથે જ છીએ એ હું બરાબર જાણું છું.

“આ ખુબ શાન્તિપૂર્વક ગયાં, ખસડ પ્રેશર ધણી વખતથી ઉચું રહેતું હતું. છેલ્લા ત્રણ વરસથી હાંફ ચડતી હતી, જેને અમે દમ સગવળતા હતા, પણ એ દમ રોકાવવા એક પ્રકાર નીકળ્યો વા વગેરે જીની વ્યાધિ તો હતી જ. ૬૩ વર્ષની વય યથા. પણ છેલ્લા એ એક વર્ષથી ઉમર વધારે લાગતી હતી. આમ તો એનું આજીવન પાછલું જીવન કાંઈકને કાંઈક રોગ પીડામાં ગયું. પણ મૃત્યુ ખુબ જ શાન્તિપૂર્વક થયું. પંદર વીસ મિનિટમાં લગભગ કંઈ વિના જ નતો રવા. જેણે આખી જીંદગી વ્યક્તિગત સેવામાં જ વિતાવી તે છેવટે કોઈની પાસે સેવા લીધા વિના ગયા. હું તો બુદ્ધાવયગ અંગે કહેતો હોઉં છું. પણ છેલ્લા ચાર દિવસથી એની પાસે આવીને રહ્યો હતો. એની તબિયત ખુબ સારી લાગી અને એણે બને જ અગ્રહ કર્યો એટલે હું તેજ દિવસે એક મીટીંગ માટે બહાર જવા નીકળ્યો. સો. ઉતરા (શ્રી નારાયણના ના પતિ) અને બાળકો એવિરસા હતાં, એટલે છેવટની ધડીએ અમે કોઈ સાથે ન રહી શક્યાં. મારે માટે તો કાકા (શ્રી મહાદેવભાઈ) અને બા બને વખતે એમ જ થયું. તમે સમજી પી છો એટલે મારો વસવસો સમજીશો. પરંતુ બાની દૃષ્ટિએ મૃત્યુ ઉત્તમ થયું. કાકા ના ગયા પછી એ કોઈ પણ પળે જવા તકવાર જ હતાં. પણ મને સરખે પાટે ચડાવવા જ જાણે કે તેર વરસ રોકાયાં. પૂ. નરહરિ કાકા (શ્રી નરહરીભાઈ પરીખ જેઓ હાંયા વખતથી પચારીવય છે). માંદગીને લીધે મોદન (નરહરીભાઈના પુત્ર) ને આરોગી જ રહેવું પડે છે. એ જોઈને એ હમેશા કહેતાં કે મારે તો એવી રીતે મરવું છે કે મારા આજ્ઞાને (શ્રી નારાયણને વહાલ થી એ પ્રમાણે બોલાવવા હતા.) એનું કામ જોડીને આવવું ન પડે. બુદ્ધાવ ના કામ પ્રત્યે એને એટલી ઉડી થઈ હતી.

“માઈ કામકાજ સાંચાલે છે. યુગ રાતમાં બુદ્ધાવની ટહેલને એકંદરે સારો જવાબ મળ્યો છે. પૂ. રવિશંકર મહા રાજ, શ્રી બજલભાઈ મહેતા વગેરેની મહેનત અને પૂ. બાપુજીના વાવેલાં ખીનું ફળ છે. અમારું ‘બુમિપુત્ર’ પાક્ષિક તમને મળે છે કે? કોઈ કોઈ વાર એમાંથી અમુક બામ ‘ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન’માં આપી શકાય એવો હોય છે. આફ્રિકામાં એના પ્રાદેશ વધે એમાં તમે કાંઈક મદદ કરી શકો ખરા કે? તમારી જોડીસ તરફથી શ્રી તંત્રી ‘બુમિપુત્ર’, ધડમાળી યોજા, વડોદરાને સરનામે જણાવશો. તમારે સાં exchange કોપી ન જતી હોય તો તે પણ જણાવશો.

“આ ગયાં એ દિવસોમાં પૂ. ગોમતી કાકી (સ્વર્ગસ્થ કીશોરલાલભાઈ મરાઠ વાળાના પતિ) થોડા દિવસ અમારી સાથે રહી ગયાં એથી ખુબ હુંક મળી.

“પૂ. નરહરિ કાકાની તબિયત અંગીર જ ગણાય.”

વેપારીઓની સાચી ફરજ

એક મામડામાં પ્રાર્થના પછી પ્રવચન કરતાં આચાર્ય વિનોબા બાવેજે વેપારીઓને એમની સાચી ફરજ સમજાવી હતી. એમણે કહ્યું હતું કે વેપાર અને વાણિજ્ય એ ધનસંચય કરવાનાં સાધનો નથી પણ આવશ્યક સમાજ સેવા છે અને એ રીતે જ એ યશાવર્તાને જોઈએ. વેપારીઓનું કામ એકબીજાથી દુર રહેના ઉત્પાદકોના માંદગીને એકબીજા વચ્ચે વિનિમય કરી આપવું છે. આ કામ કરતાં યોગ્ય વળતર મેળવવાનો એનો અધિકાર છે.

આચાર્ય વિનોબા બાવેજે કહ્યું, પણ આજે તો વેપારીઓ શક્ય તેટલા વધારે ભાવ મેળવવાનું યોગ્ય મણે છે. આ ધણું જોઈએ છે. ખેડૂત એ ખરો માલિક છે. વેપારીએ એની સેવા કરવી જોઈએ. તો પછી ખેડૂતને જેટલું એક મહિનામાં કમય છે એથી વધારે વેપારી એક દીવસના કામમાં કેમ કરીને માંગી શકે?

સાચો વેપારી તો ખેડૂત કરતાં પણ એણે સંચય કરનારો હોવો જોઈએ. વેપારીઓ લોકોની આ ભાવનાથી સેવા કરશે તો એમના પર પ્રેમ અને સ્નેહની જે વર્ષો થશે એ દારા એમને દબારખાણું વળતર મળી રહેશે.

નવી ટેલરશોપ ભારે આપવાની છે
મેન રોડ, એક સ્ટેશન, ટ્રાંસવાલ, પર નવી બંધાએથી ટેલર શોપ ભારે આપવાની છે. આ અપ-ડુ-ડેટ ડુકાન વેપારીકેન્ડીન વેલુરીટીસીય ગોલ્ડ સેન્ડ ઓફ યાંક ‘માઈન્સની નજીકમાં આવેલી છે. આ ટેલરના ધંધાને લાયકની જગ્યા માં ઉલિકેટીક પાવર, પળી અને રહેવાના રૂમો ડુકાન સાથે છે.
વધુ વીગતો મટે લખો :
ઇસપબ ધ નેસારકા, Bombay Silk Bazaar, Phene 12, Box 9, Bank, Transvaal.

વેચવાના છે
નવસારી સ્ટેશન રોડ પર; બનરમાં ત્યાં જોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવિંગ્સ સર્વિસીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:
એમ. જનાર્દન ભટ્ટ,
Authorised Agent For Government of India National Saving Certificate.
બાબા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

તાકીદે ભારે આપવાની છે
પાન્સડીક (ડીગ્રીકેટ બીચ) ટ્રાંસવાલ માં પાંચ ડુકાનો છે તેમાંથી અમારી એક ડુકાન અને કુટરોપ લઇસન્સ તથા લીસ સાથે તાકીદે ભારે આપવાની છે. વધારે ખુલ સાં માટે લખો.
હાસમ હાજ અરુખ
૨૩૧, બુમ સ્ટ્રીટ,
એશીયાટીક બનર, પ્રીટોરીયા.
ફોન નંબર ૨૪૪૭૧.

શ્રી ટ્રાંસવાલ હિંદ સેવા સમાજ
જેહાનીસખર્ગ

વાર્ષિક જનરલ મીટીંગ
શ્રી ટ્રાંસવાલ હિંદ સેવા સમાજની વાર્ષિક જનરલ મીટીંગ રવિવાર તા. ૨૮-૮-૩૫ના બપોરે ૨-૩૦ વાગ્યે શ્રી ગંધી હોલમાં નીચે જણાવેલા કામકાજ માટે મળશે, જેમાં ટ્રાંસવાલ માં વસતા દરેક સભ્યોને વેળાસર હાજર રહેવા નિર્નતી કરવામાં આવે છે.

કામજ : (૧) મીનીટસ (૨) આગક જનરલો દિસાખ અને મંત્રીઓનો રીપોર્ટ (૩) શળા સમીતીનો દિસાખ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૪) રમશાન સમીતીનો દિસાખ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૫) લાયબ્રેરી સમીતીનો દિસાખ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૬) સંસ્કાર સમીતી નો દિસાખ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૭) અધિકારીઓ તથા કમીટી મેમ્બરો ની રુટબુી (૮) પરચુરચ.

પી. એસ. જોશી
પ્રમુખ
મગનલાલ ભચુલ ધ
ગોર્વાલક ધ નાગરજ
મંત્રીઓ

વાર	ખ્રીસ્તી 1૯૫૫ ઓગસ્ટ	હીંદુ ૨૦11 શ્રાવણ બાદરવો	યુગલમાન 130૪ હીન્દરી હલદન મોદરમ	પારસી 13૨૪ ૨૫ અસફદાર મદ	મુગીદય ક. મી.	મુખીરત ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૧૨	૨૬	૨૩	૧૫	૬-૩૪	૫-૨૮	
શનિ	૧૩	૨૭	૨૪	૧૬	૬-૩૩	૫-૨૯	
રવિ	૧૪	૨૮	૨૫	૧૭	૬-૩૩	૫-૨૯	
સોમ	૧૫	૨૯	૨૬	૧૮	૬-૩૩	૫-૩૦	
મંગળ	૧૬	૩૦	૨૭	૧૯	૬-૨૨	૫-૩૦	
બુધ	૧૭	૩૧	૨૮	૨૦	૬-૨૨	૫-૩૦	
ગુરુ	૧૮	૧	૨૯	૨૧	૬-૨૨	૫-૩૧	અધિક બાદરવો
શુક્ર	૧૯	૨	૩૦	૨૨	૬-૩૧	૫-૩૧	
શનિ	૨૦	૩	૩૧	૨૩	૬-૩૧	૫-૩૧	
રવિ	૨૧	૪	૩	૨૪	૬-૩૧	૫-૨૨	
સોમ	૨૨	૫	૨	૨૫	૬-૨૦	૫-૨૨	
મંગળ	૨૩	૬	૪	૨૬	૬-૩૦	૫-૩૩	
બુધ	૨૪	૭	૫	૨૭	૬-૩૦	૫-૩૩	
ગુરુ	૨૫	૮	૬	૨૮	૬-૩૦	૫-૩૩	

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE-
MASTER BROS.
 (PTY) LTD.
 33 West Street, JOHANNESBURG. -
 MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
 WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
 HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, લુલન જર્સી, લુલ, બાળકો માટેનો નવત નવતનો માલ, ધર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે લાંબા પ્રથમ તપાસ કરવા લલામણુ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ
 33 વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનનબર્ગ.
 બોક્સ ૧૫૪૯.

તાજું ઉમદા ફરૂટ

હરખનજી' ટકાઉ આદુ ૯ પેની રતલ, ૧૦૦ રતલથી વધુ લેનારને ૮ પેની (ચોકકા ભાવ) માટી કળીજી' લસણુ શી. ૧-૬ રતલ, પાપક નં.૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદું. ક્યુરી અને ચેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. ખાસ્કીટ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર ખાસ્કીટ શી. ૧૬ ડઝન. સુરણુ, લીલી હળદ અને બાંબા હળદની મોસમ ચાલુ છે. શેરેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડેરા ઉપર પુરણુ ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઠાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
 WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
 P. O. Box 251. DURBAN.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની
સન લાઈફ ઓફ કેનેડા
 કપરોક્ત કંપનીના હમે સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.
 ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગ્રુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અંગ્રેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ નવતું કામકાજ વિના વીલંબે ત્વરીત જીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada Is a Leader in World Wide Assurance.
 Consult us first.

C. C. PALSANIA
 GENERAL AGENT
 Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
 Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road, CAPETOWN
 P.O. Box 4624. Phone 32390

ધીરૂબાઈ પી. નાયક

લુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

ઈન્ડિસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ફરિયાઈ અગર જમીન માંગે મુસાફરી કરવા ધરે બેઠા અમારી મારફતે લુકકીંગ કરો. અંગ્લો, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અક્સ્માત, રોટબ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કલેયરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે ગફત સલાહ આપીએ છીએ. નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ આરટૂલીયા અને પોર્ટશાયર ઈન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

લગન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણુના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને શેરેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલકની હોટેલ
 (ધી કોર્નર મીકાઈ હાઉસ)

એ અને વિકટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલ્લાપર - હરખન.
 ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

જોઈએ છે હાડકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઈડીંગે પહોંચતાં કરવા માટે અમે ટનના પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ કોચાનું ભરી પાછી મોકલી આપીશું વધુ વિગતો માટે લેખો:

THE BULL BRAND FERTILIZERS LTD.
 SARNIA NATAL.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

લેડરૂમ છુટ, ડાઈર્નીબરૂમ છુટ, વોઈકેબ, હરેસીબ બેસ્ટ, સાઈડ વોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ટ, લુક કેસ, ટેબલ, તદન કીકોચત ભાવે અરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા શુકશો નહિ.

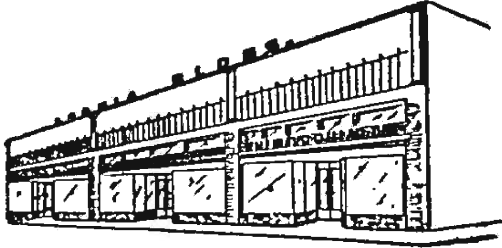
—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન હરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર સોક્કા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ અંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY
 51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
 PHONE 33-4691. BOX 2626.

K.M. Lodhia & CO.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

આવિસ ફેરટ

સોનાના ઢાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયેલ કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની અંગૂઠી અંગાડા, સાડીની પાન, વીઠી બ્રાકેટ એરોંગ નીચેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905

Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son
Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their
POSTAL ORDER with their orders.

Write For Price List.

બહારગામિના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કોમલ ઉપરાંત નીચે યુજ્ય પોસ્ટલ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નો. રોડશીયા શી. ૧-૦ રતલે. સંધન રોડશીયા
૬ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET,
DURBAN.

Telephone :
20951

177 Grey Street
DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન :
૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ
ડરબન.

ભગત્સ વેજેટેરીયન લાઉન્જ

(પ્રોપ્રાઇટર : જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલિસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.